

JURISDICTION AND THE RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF JUDGMENTS IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS

(Regulation (EU) No. 1215/2012 of the European parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters of 12 December 2012 (recast)¹ –

ЮРИСДИКЦІЯ, ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ І КОМЕРЦІЙНИХ СПРАВАХ

(Регламент (ЕС) № 1215/2012

про юрисдикцію, визнання та виконання
судових рішень у цивільних і комерційних
справах, ухвалений 12 грудня 2012 р.²

The European parliament and the Council of the European Union,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 67(4) and points (a), (c) and (e) of Article 81(2) thereof,

Having regard to the proposal from the European Commission,

Європейський парламент і Рада

Європейського Союзу,

Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) та, зокрема, статтю 67(4) та пункти (a), (c) та (e) статті 81(2),

Беручи до уваги пропозиції Європейської Комісії,

¹Regulation (EU) No. 1215/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters of 12 December 2012 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32012R1215>.

² Цей регламент набрав чинності 10 січня 2015 р.

After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,
Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee,
Acting in accordance with the ordinary legislative procedure,

Whereas:

(1) On 21 April 2009, the Commission adopted a report on the application of Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. The report concluded that, in general, the operation of that Regulation is satisfactory, but that it is desirable to improve the application of certain of its provisions, to further facilitate the free circulation of judgments and to further enhance access to justice. Since a number of amendments are to be made to that Regulation it should, in the interests of clarity, be recast.

(2) At its meeting in Brussels on 10 and 11 December 2009, the European Council adopted a new multiannual programme entitled 'The Stockholm Programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens'. In the Stockholm Programme the European Council considered that the process of abolishing

Після передачі проекту законодавчого акта національним парламентам,
Беручи до уваги висновки Європейського Економічно-соціального комітету,
Діючи відповідно до законодавчої процедури,

Оскільки:

(1) 21 квітня 2009 р. Комісія затвердила доповідь про впровадження Регламенту (ЄС) 44/2001 від 22 грудня 2000 р. про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах. Доповідь засвідчила, що загалом функціонування Регламенту є задовільним, хоча потребує вдосконалення застосування деяких положень з метою спрощення вільного обігу судових рішень та забезпечення доступу до правосуддя. Для більш чіткого застосування, оскільки Регламент потребує низки доповнень, його потрібно змінити.

(2) На засіданні 10 і 11 грудня 2009 р. Європейська Рада затвердила нову багаторічну програму під назвою «Стокгольмська програма – свобода та захист громадян у відкритій та безпечній Європі». У Стокгольмській програмі Європейська Рада зазначила, що процес скасування всіх перехідних захо-

all intermediate measures (the *exequatur*) should be continued during the period covered by that Programme. At the same time the abolition of the *exequatur* should also be accompanied by a series of safeguards.

(3) The Union has set itself the objective of maintaining and developing an area of freedom, security and justice, *inter alia*, by facilitating access to justice, in particular through the principle of mutual recognition of judicial and extra-judicial decisions in civil matters. For the gradual establishment of such an area, the Union is to adopt measures relating to judicial cooperation in civil matters having cross-border implications, particularly when necessary for the proper functioning of the internal market.

(4) Certain differences between national rules governing jurisdiction and recognition of judgments hamper the sound operation of the internal market. Provisions to unify the rules of conflict of jurisdiction in civil and commercial matters, and to ensure rapid and simple recognition and enforcement of judgments given in a Member State, are essential.

дів (екзекватура) має бути продовжено на період дії цієї Програми. Водночас скасування екзекватури має супроводжуватися низкою запобіжних заходів.

(3) Союз також визначив основні напрями дій ЄС з метою забезпечення свободи, безпеки та правосуддя, зокрема, шляхом спрощення доступу до правосуддя, переважно застосовуючи принцип взаємного визнання судових і позасудових рішень у цивільних справах. Для поступового впровадження цих завдань Союз має затвердити заходи щодо співробітництва у цивільних справах, що мають транскордонні наслідки, здебільшого в разі потреби забезпечити належне функціонування внутрішнього ринку.

(4) Певні розбіжності між національними нормами, які стосуються визначення юрисдикції та визнання рішень, ускладнюють належне функціонування внутрішнього ринку. Тому дуже важливо прийняти положення для уніфікації розбіжностей між різними юрисдикціями у цивільних та комерційних справах і забезпечити просту та швидку процедуру визнання та виконання судових рішень держав-членів.

(5) Such provisions fall within the area of judicial cooperation in civil matters within the meaning of Article 81 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).

(6) In order to attain the objective of free circulation of judgments in civil and commercial matters, it is necessary and appropriate that the rules governing jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments be governed by a legal instrument of the Union which is binding and directly applicable.

(7) On 27 September 1968, the then Member States of the European Communities, acting under Article 220, fourth indent, of the Treaty establishing the European Economic Community, concluded the Brussels Convention on Jurisdiction and the Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, subsequently amended by conventions on the accession to that Convention of new Member States ('the 1968 Brussels Convention'). On 16 September 1988, the then Member States of the European Communities and certain EFTA States concluded the Lugano Convention on Jurisdiction and the Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters ('the 1988 Lugano Convention'), which is a

(5) Прийняття цих положень співвідноситься з нормами статті 81 ДФЄС щодо взаємодії у судових цивільних справах.

(6) Для досягнення вільного обігу судових рішень у цивільних і комерційних справах необхідно і доцільно, щоб законодавство стосовно встановлення юрисдикції, визнання та виконання судових рішень було приведено у відповідність до юридичних інструментів Союзу, які є обов'язковими для виконання і мають пряму дію.

(7) 27 вересня 1968 р. держави – члени Європейського співтовариства, діючи відповідно до четвертого абзацу статті 220 Договору про заснування Європейського співтовариства, уклали Брюсельську Конвенцію про юрисдикцію та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах, пізніше доповнену конвенціями про приєднання нових держав-членів («Брюсельська конвенція 1968 р.»). 16 вересня 1988 р. держави – члени Європейського співтовариства і деякі держави ЕФТА ухвалили Конвенцію «Лугано» про юрисдикцію та виконання судових рішень у цивільних та комерційних справах (Конвенція «Лугано» 1988 р.), яка є паралельною до Брюсельської

parallel convention to the 1968 Brussels Convention. The 1988 Lugano Convention became applicable to Poland on 1 February 2000.

(8) On 22 December 2000, the Council adopted Regulation (EC) No 44/2001, which replaces the 1968 Brussels Convention with regard to the territories of the Member States covered by the TFEU, as between the Member States except Denmark. By Council Decision 2006/325/EC, the Community concluded an agreement with Denmark ensuring the application of the provisions of Regulation (EC) No 44/2001 in Denmark. The 1988 Lugano Convention was revised by the Convention on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, signed at Lugano on 30 October 2007 by the Community, Denmark, Iceland, Norway and Switzerland ('the 2007 Lugano Convention').

(9) The 1968 Brussels Convention continues to apply to the territories of the Member States which fall within the territorial scope of that Convention and which are excluded from this Regulation pursuant to Article 355 of the TFEU.

(10) The scope of this Regulation should cover all the main civil and commercial matters apart from certain well-defined matters, in particular maintenance obli-

конвенції 1968 р. З 1 лютого 2000 р. Конвенція «Лугано» 1988 р. поширюється на Польщу.

(8) 22 грудня 2000 р. Рада затвердила Регламент (ЄС) № 44/2001, який замінив Брюсельську конвенцію 1968 р. стосовно територій держав-членів, на які поширюється ДФЄС, а саме держав-членів, окрім Данії. Рішенням Ради 2006/325/ЄС Співтовариство уклало угоду з Данією, яка забезпечує застосування положень Регламенту (ЄС) № 44/2001 у Данії. Конвенція «Лугано» 1988 р. була переглянута Конвенцією про визнання, юрисдикцію та виконання судових рішень у цивільних та комерційних справах, підписаною в Лугано 30 жовтня 2007 р. Співтовариством, Данією, Ісландією, Норвегією та Швейцарією (Конвенція «Лугано» 2007 р.).

(9) Брюсельська конвенція 1968 р. продовжує діяти на територіях держав-членів, які знаходяться у територіальних межах цієї Конвенції, але виключені з цього Регламенту відповідно до статті 355 ДФЄС.

(10) До сфери цього Регламенту відносяться всі основні цивільні та комерційні справи, крім деяких визначених справ, зокрема, що стосуються аліментних зо-

gations, which should be excluded from the scope of this Regulation following the adoption of Council Regulation (EC) No 4/2009 of 18 December 2008 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations

(11) For the purposes of this Regulation, courts or tribunals of the Member States should include courts or tribunals common to several Member States, such as the Benelux Court of Justice when it exercises jurisdiction on matters falling within the scope of this Regulation. Therefore, judgments given by such courts should be recognised and enforced in accordance with this Regulation.

(12) This Regulation should not apply to arbitration. Nothing in this Regulation should prevent the courts of a Member State, when seised of an action in a matter in respect of which the parties have entered into an arbitration agreement, from referring the parties to arbitration, from staying or dismissing the proceedings, or from examining whether the arbitration agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed, in accordance with their national law.

бов'язань, які повинні бути виключені зі сфери дії цього Регламенту, у зв'язку з прийняттям Регламенту Ради (ЄС) № 4/2009 від 18 грудня 2008 р. про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання та виконання судових рішень, та взаємодію у справах пов'язаних з аліментними зобов'язаннями.

(11) Для досягнення цілей цього Регламенту суди і органи держав-членів повинні включати суди і органи спільні для декількох держав-членів, таких як, наприклад, Суд Бенілюксу, юрисдикція якого застосовується до справ, на які поширюється дія цього Регламенту. Тому рішення, винесені такими судами, мають визнаватися і виконуватися відповідно до цього Регламенту.

(12) Цей Регламент не застосовується до арбітражного розгляду. Нічого в цьому Регламенті під час розгляду справи, в якій сторони на виконання угоди передбачили арбітражне застереження, не перешкоджає судам держав-членів передати спір на вирішення арбітражного суду, призупинити чи припинити судове провадження або перевірити, чи є арбітражна угода чинною, чи має вона юридичну силу, чи можливе її виконання відповідно до національного законодавства.

A ruling given by a court of a Member State as to whether or not an arbitration agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed should not be subject to the rules of recognition and enforcement laid down in this Regulation, regardless of whether the court decided on this as a principal issue or as an incidental question.

On the other hand, where a court of a Member State, exercising jurisdiction under this Regulation or under national law, has determined that an arbitration agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed, this should not preclude that court's judgment on the substance of the matter from being recognised or, as the case may be, enforced in accordance with this Regulation. This should be without prejudice to the competence of the courts of the Member States to decide on the recognition and enforcement of arbitral awards in accordance with the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, done at New York on 10 June 1958 ('the 1958 New York Convention'), which takes precedence over this Regulation.

This Regulation should not apply to any action or ancil-

Рішення, ухвалене судом держави-члена стосовно дійсності, чинності або можливості виконання арбітражної угоди, не потребує визнання та звернення до виконання відповідно до норм цього Регламенту, незалежно від того, чи суд ухвалив це рішення як основне чи додаткове.

З другого боку, якщо суд держави-члена, здійснюючи юрисдикцію відповідно до цього Регламенту або національного законодавства, визнає арбітражну угоду недійсною, нечинною або такою, яку неможливо виконати, це не перешкоджає визнанню або, залежно від обставин, зверненню до виконання рішення, ухваленого судом по суті справи, відповідно до цього Регламенту. Суди держав-членів не обмежуються у своїй компетенції щодо визнання або звернення до виконання арбітражних рішень відповідно до Конвенції про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, яка була підписана у Нью-Йорку 10 червня 1958 р. (Нью-Йоркська конвенція 1958 р.), яка має вищу юридичну силу порівняно з цим Регламентом.

Цей Регламент не застосовується щодо справ або до-

lary proceedings relating to, in particular, the establishment of an arbitral tribunal, the powers of arbitrators, the conduct of an arbitration procedure or any other aspects of such a procedure, nor to any action or judgment concerning the annulment, review, appeal, recognition or enforcement of an arbitral award.

(13) There must be a connection between proceedings to which this Regulation applies and the territory of the Member States. Accordingly, common rules of jurisdiction should, in principle, apply when the defendant is domiciled in a Member State.

(14) A defendant not domiciled in a Member State should in general be subject to the national rules of jurisdiction applicable in the territory of the Member State of the court seised.

However, in order to ensure the protection of consumers and employees, to safeguard the jurisdiction of the courts of the Member States in situations where they have exclusive jurisdiction and to respect the autonomy of the parties, certain rules of jurisdiction in this Regulation should apply regardless of the defendant's domicile.

поміжних проваджень, пов'язаних, зокрема, зі створенням арбітражного суду, повноваженням арбітрів, порядком ведення судового засідання або іншими процедурними питаннями, а також справ або рішень, що стосуються скасування, перегляду, оскарження визнання або звернення до виконання арбітражного рішення.

(13) Крім того, має існувати зв'язок між судовими провадженнями, відносно яких застосовується цей Регламент, і територією держави-члена. Відповідно застосовуються загальні правила про юрисдикцію, коли відповідач постійно мешкає в одній з держав-членів.

(14) До відповідача, який не має постійного місця проживання в одній з держав-членів, зазвичай застосовуються національні правила юрисдикції держави-члена, де знаходиться суд.

Проте з метою забезпечення захисту прав споживачів та найманих працівників і гарантування юрисдикції судів держав-членів у випадках, коли вони мають виключну юрисдикцію, а також дотримання принципу вільного волевиявлення сторін, певні правила юрисдикції в цьому Регламенті застосовуються незалежно від постійного місця проживання

(15) The rules of jurisdiction should be highly predictable and founded on the principle that jurisdiction is generally based on the defendant's domicile. Jurisdiction should always be available on this ground save in a few well-defined situations in which the subject-matter of the dispute or the autonomy of the parties warrants a different connecting factor. The domicile of a legal person must be defined autonomously so as to make the common rules more transparent and avoid conflicts of jurisdiction.

(16) In addition to the defendant's domicile, there should be alternative grounds of jurisdiction based on a close connection between the court and the action or in order to facilitate the sound administration of justice. The existence of a close connection should ensure legal certainty and avoid the possibility of the defendant being sued in a court of a Member State which he could not reasonably have foreseen. This is important, particularly in disputes concerning non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality, including defamation.

відповідача.

(15) Правила юрисдикції мають бути достатньо передбачуваними і базуватися на тому принципі, що юрисдикція зазвичай визначається залежно від постійного місця проживання відповідача. На цій підставі визначення юрисдикції повинно бути завжди доступним, за винятком деяких випадків, коли предмет спору або волевиявлення сторін є визначальним фактором. Місцезнаходження юридичних осіб визначається таким чином, щоб зробити загальні правила більш прозорими й уникнути конфлікту юрисдикцій.

(16) Окрім визначення місця знаходження відповідача з метою спрощення порядку здійснення правосуддя мають бути передбачені альтернативні підстави визначення юрисдикції, які базуються на тісному зв'язку між судом і судовою справою. Існування такого зв'язку забезпечує юридичну визначеність і дозволяє уникнути можливості подання позову проти відповідача до суду держави-члена, якої він обґрунтовано не міг передбачити. Це дуже важливо, надто у спорах, пов'язаних із позадоговірними зобов'язаннями, які виникли внаслідок порушення прав недоторканності, прав, пов'яза-

(17) The owner of a cultural object as defined in Article 1(1) of Council Directive 93/7/EEC of 15 March 1993 on the return of cultural objects unlawfully removed from the territory of a Member State should be able under this Regulation to initiate proceedings as regards a civil claim for the recovery, based on ownership, of such a cultural object in the courts for the place where the cultural object is situated at the time the court is seised. Such proceedings should be without prejudice to proceedings initiated under Directive 93/7/EEC.

(18) In relation to insurance, consumer and employment contracts, the weaker party should be protected by rules of jurisdiction more favourable to his interests than the general rules.

(19) The autonomy of the parties to a contract, other than an insurance, consumer or employment contract, where only limited autonomy to determine the courts having jurisdiction is allowed, should be respected subject to the exclusive grounds of jurisdiction laid down in this Regulation.

(20) Where a question arises as to whether a choice-of-

них із таємницею приватного життя та наклепом.

(17) Власник культурного об'єкта, як визначено у статті 1 (1) Директиви Ради 93/7/ЄЕС від 15 березня 1993 р. про повернення культурних об'єктів незаконно переміщених з території держави-члена, може, відповідно до цього Регламенту, ініціювати судовий розгляд, подавши цивільний позов про повернення культурного об'єкта, на підставі права власності, до суду, де знаходиться культурний об'єкт на момент подання позову. Такі судові процеси здійснюються без преюдиції відносно процесів, розпочатих згідно з Директивою 93/7/ЄЕС.

(18) Стосовно відносин у галузі страхування, споживання та трудових контрактів менш захищеній стороні надаються вигідніші для її інтересів умови юрисдикції, ніж передбачені загальними правилами.

(19) Волевиявлення сторін договору, окрім договорів страхування, споживацьких або трудових договорів, де обмежується автономія волі для визначення суду, що має юрисдикцію, береться до уваги, окрім випадків виключної юрисдикції, визначених цим Регламентом.

(20) В разі виникнення питання юридичної сили ма-

court agreement in favour of a court or the courts of a Member State is null and void as to its substantive validity, that question should be decided in accordance with the law of the Member State of the court or courts designated in the agreement, including the conflict-of-laws rules of that Member State.

(21) In the interests of the harmonious administration of justice it is necessary to minimise the possibility of concurrent proceedings and to ensure that irreconcilable judgments will not be given in different Member States. There should be a clear and effective mechanism for resolving cases of *lis pendens* and related actions, and for obviating problems flowing from national differences as to the determination of the time when a case is regarded as pending. For the purposes of this Regulation, that time should be defined autonomously.

(22) However, in order to enhance the effectiveness of exclusive choice-of-court agreements and to avoid abusive litigation tactics, it is necessary to provide for an exception to the general *lis pendens* rule in order to deal satisfactorily with a particular situation in which concurrent proceedings may arise. This is

теріальних норм угоди про вибір суду на користь суду чи судів держави-члена воно вирішується згідно із законодавством держави-члена, де знаходиться суд або суди, зазначені у договорі, включаючи правила вирішення колізії законів держав-членів.

(21) Для належного здійснення правосуддя потрібно мінімізувати можливість виникнення паралельних судових процесів і забезпечити гарантії того, що у двох державах-членах не будуть ухвалені суперечливі рішення. Має бути чіткий і ефективний механізм вирішення спорів, що розглядаються *lis pendens*, пов'язаних позовів, а також для вирішення проблем, які виникають унаслідок національних розбіжностей у встановленні строків, коли справа знаходиться на розгляді. Відповідно до цього Регламенту часові межі мають бути чітко визначені.

(22) Проте заради поліпшення ефективності виключних угод про вибір суду та уникнення зловживання судовими правами потрібно передбачити виняток із загального правила *lis pendens* для успішного вирішення конкретної ситуації, де виникли паралельні розгляди. Такі випадки можливі, коли

the situation where a court not designated in an exclusive choice-of-court agreement has been seised of proceedings and the designated court is seised subsequently of proceedings involving the same cause of action and between the same parties. In such a case, the court first seised should be required to stay its proceedings as soon as the designated court has been seised and until such time as the latter court declares that it has no jurisdiction under the exclusive choice-of-court agreement. This is to ensure that, in such a situation, the designated court has priority to decide on the validity of the agreement and on the extent to which the agreement applies to the dispute pending before it. The designated court should be able to proceed irrespective of whether the non-designated court has already decided on the stay of proceedings.

This exception should not cover situations where the parties have entered into conflicting exclusive choice-of-court agreements or where a court designated in an exclusive choice-of-court agreement has been seised first. In such cases, the general *lis pendens* rule of this Regulation should apply.

(23) This Regulation should provide for a flexible mecha-

суд, не визначений в угоді про вибір суду, розпочав процес, у той час коли визначений суд також розпочав розгляд справи на тих самих підставах позову та між тими самими сторонами. В таких випадках суд, який перший почав розгляд, має призупинити провадження справи, щойно визначений суд розпочав розгляд, і до того часу, коли визначений суд вирішить, що він не має юрисдикції згідно з угодою про вибір суду. Це робиться для забезпечення пріоритетності вирішення визначеним судом питання, чи має угода юридичну силу і наскільки вона може бути застосована до спору, який розглядався раніше. Визначений суд повинен мати можливість розпочати процес, незалежно від того, чи невизначений суд вже ухвалив рішення про призупинення провадження.

Цей виняток не стосується випадків, коли сторони уклали угоду про вибір суду або суд, зазначений в такій угоді, першим розпочав розгляд. У таких випадках застосовується загальне правило *lis pendens*, передбачене цим Регламентом.

(23) Цей Регламент передбачає гнучкий механізм,

nism allowing the courts of the Member States to take into account proceedings pending before the courts of third States, considering in particular whether a judgment of a third State will be capable of recognition and enforcement in the Member State concerned under the law of that Member State and the proper administration of justice.

(24) When taking into account the proper administration of justice, the court of the Member State concerned should assess all the circumstances of the case before it. Such circumstances may include connections between the facts of the case and the parties and the third State concerned, the stage to which the proceedings in the third State have progressed by the time proceedings are initiated in the court of the Member State and whether or not the court of the third State can be expected to give a judgment within a reasonable time.

That assessment may also include consideration of the question whether the court of the third State has exclusive jurisdiction in the particular case in circumstances where a court of a Member State would have exclusive jurisdiction.

(25) The notion of provisional, including protective, measures should include, for example, protective orders aimed at

який дозволяє судам держав-членів спиратися на справу, яка розглядалася раніше у суді третьої держави, враховуючи, зокрема, можливість визнання і виконання рішення суду третьої держави у державі-члені відповідно до законодавства держави-члена і належного здійснення правосуддя.

(24) У врахуванні попередньої справи заінтересований суд держави-члена має оцінити всі обставини, які розглядались раніше. Такими обставинами може бути зв'язок між фактами справи, сторонами і заінтересованою третьою державою, стадія, на якій перебував розгляд справи у суді третьої держави на момент подання позову до суду держави-члена, а також чи зможе суд третьої держави ухвалити рішення протягом прийнятого строку.

Така оцінка може також враховувати питання, чи буде суд третьої держави мати виключну юрисдикцію у цій справі в разі, якщо суд держави-члена мав би виключну юрисдикцію.

(25) Поняття попередніх, у тому числі охоронних, заходів, включає, наприклад, охоронний ордер, який ви-

obtaining information or preserving evidence as referred to in Articles 6 and 7 of Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. It should not include measures which are not of a protective nature, such as measures ordering the hearing of a witness. This should be without prejudice to the application of Council Regulation (EC) No 1206/2001 of 28 May 2001 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters

(26) Mutual trust in the administration of justice in the Union justifies the principle that judgments given in a Member State should be recognised in all Member States without the need for any special procedure. In addition, the aim of making cross-border litigation less time-consuming and costly justifies the abolition of the declaration of enforceability prior to enforcement in the Member State addressed. As a result, a judgment given by the courts of a Member State should be treated as if it had been given in the Member State addressed.

дається з метою отримання інформації або збереження доказів, як зазначено у статтях 6 і 7 Директиви 2004/48/ЄС Європейського парламенту і Ради від 29 квітня 2004 р. про забезпечення прав інтелектуальної власності. Воно не включає заходи не охоронного характеру, такі як розпорядження про заслуховування свідків. Суди застосовують Регламент Ради (ЄС) № 1206/2001 від 28 травня 2001 р. про взаємодію судів держав-членів у отриманні доказів по цивільних і комерційних справах.

(26) Взаємна довіра під час здійснення правосуддя у Союзі дозволяє рішенням, ухваленим у державі-члені, бути визнаним без потреби у проведенні будь-яких спеціальних процедур. Крім того, заради здійснення швидкої та менш затратної процедури транскордонного виконання допускається скасування декларації про приведення до виконання рішення у державі-члені, куди воно направлене. Таким чином, рішення, ухвалене судом держави-члена, вважається таким, що ухвалено судом іншої держави-члена, куди направлене рішення для виконання.

(27) For the purposes of the free circulation of judgments, a judgment given in a Member State should be recognised and enforced in another Member State even if it is given against a person not domiciled in a Member State.

(28) Where a judgment contains a measure or order which is not known in the law of the Member State addressed, that measure or order, including any right indicated therein, should, to the extent possible, be adapted to one which, under the law of that Member State, has equivalent effects attached to it and pursues similar aims. How, and by whom, the adaptation is to be carried out should be determined by each Member State.

(29) The direct enforcement in the Member State addressed of a judgment given in another Member State without a declaration of enforceability should not jeopardise respect for the rights of the defence. Therefore, the person against whom enforcement is sought should be able to apply for refusal of the recognition or enforcement of a judgment if he considers one of the grounds for refusal of recognition to be present. This should include the ground that he had not had the opportunity to arrange for his

(27) З метою вільного обігу судових рішень рішення, ухвалене судом держави-члена, визнається і виконується в іншій державі-члені, навіть якщо воно ухвалене проти особи, яка не проживає в державі-члені.

(28) Якщо рішення вимагає відповідних заходів або видачі ордеру, що не передбачено законодавством країни-члена, куди направлене рішення для виконання, ці заходи або ордер, включаючи будь-яке зазначене в ньому право, має, наскільки це можливо, бути адаптовано до заходу, передбаченого законодавством держави-члена, якщо він має подібний ефект і переслідує подібні цілі. Як і ким проводиться адаптація, вирішується кожною державою-членом.

(29) Пряме виконання в державі-члені судового рішення, яке ухвалене в іншій державі-члені без декларації про набуття чинності, не повинно ставити під загрозу права відповідача. Тому особа, проти якої спрямоване виконання, повинна мати можливість звернутися з клопотанням про скасування визнання та виконання рішення, якщо вона вважає, що присутня щонайменше одна підстава для відмови у визнанні. До таких підстав відноситься неможливість організувати захист, якщо

defence where the judgment was given in default of appearance in a civil action linked to criminal proceedings. It should also include the grounds which could be invoked on the basis of an agreement between the Member State addressed and a third State concluded pursuant to Article 59 of the 1968 Brussels Convention.

(30) A party challenging the enforcement of a judgment given in another Member State should, to the extent possible and in accordance with the legal system of the Member State addressed, be able to invoke, in the same procedure, in addition to the grounds for refusal provided for in this Regulation, the grounds for refusal available under national law and within the time-limits laid down in that law.

The recognition of a judgment should, however, be refused only if one or more of the grounds for refusal provided for in this Regulation are present.

(31) Pending a challenge to the enforcement of a judgment, it should be possible for the courts in the Member State addressed, during the entire proceedings relating to such a

рішення було ухвалене з недотриманням вимоги про присутність на засіданні суду у цивільних справах, які пов'язані з розглядом у кримінальній справі. До таких підстав також належать підстави, які можуть виникнути на основі договору між державою-членом, куди направлене рішення для виконання, і третьою державою, ухваленого відповідно до статті 59 Брюсельської конвенції 1968 р.

(30) Сторона, яка оспорує виконання судового рішення, ухваленого в іншій державі-члені, за можливості та відповідно до правової системи держави-члена, куди направлене рішення для виконання, повинна мати можливість у тому самому процесі, у доповнення до підстав для скасування передбачених у цьому Регламенті, надати підстави для скасування, передбачені національним законодавством, у строки, зазначені у цьому законодавстві.

Визнання рішення має бути скасовано, якщо є одна чи більше підстав для скасування, передбачених цим Регламентом.

(31) В разі оскарження виконання судового рішення суди держави-члена протягом усього строку провадження, пов'язаного з оскарженням, включаючи будь-

challenge, including any appeal, to allow the enforcement to proceed subject to a limitation of the enforcement or to the provision of security.

(32) In order to inform the person against whom enforcement is sought of the enforcement of a judgment given in another Member State, the certificate established under this Regulation, if necessary accompanied by the judgment, should be served on that person in reasonable time before the first enforcement measure. In this context, the first enforcement measure should mean the first enforcement measure after such service.

(33) Where provisional, including protective, measures are ordered by a court having jurisdiction as to the substance of the matter, their free circulation should be ensured under this Regulation. However, provisional, including protective, measures which were ordered by such a court without the defendant being summoned to appear should not be recognised and enforced under this Regulation unless the judgment containing the measure is served on the defendant prior to enforcement. This should not preclude the recognition and enforcement of such measures under national law. Where

яку апеляцію, можуть дозволити продовжити виконання судового рішення за умови обмеження виконання або надання забезпечення.

(32) З метою інформування особи, стосовно якої відбувається виконання рішення, ухвалене в іншій державі-члені, судовий сертифікат, виданий відповідно до цього Регламенту, а також, якщо потрібно, у супроводі судового рішення, вручається особі у належний строк перед першим примусовим заходом. У такому разі першим примусовим заходом вважається перший захід після вручення сертифіката.

(33) В разі видання судом, який має юрисдикцію, наказу про попередні заходи по суті справи, в тому числі охоронні, його вільний обіг забезпечується цим Регламентом. Проте попередні заходи, враховуючи охоронні, які запроваджуються таким судом, без виклику на засідання відповідача, не визнаються і не виконуються відповідно до положень цього Регламенту, якщо рішення, яке містить такі заходи, не було вручено відповідачу до примусового здійснення. Це не має перешкоджати визнанню та виконанню таких заходів відповідно до норм націона-

provisional, including protective measures are ordered by a court of a Member State not having jurisdiction as to the substance of the matter, the effect of such measures should be confined, under this Regulation, to the territory of that Member State.

(34) Continuity between the 1968 Brussels Convention, Regulation (EC) No 44/2001 and this Regulation should be ensured, and transitional provisions should be laid down to that end. The same need for continuity applies as regards the interpretation by the Court of Justice of the European Union of the 1968 Brussels Convention and of the Regulations replacing it.

(35) Respect for international commitments entered into by the Member States means that this Regulation should not affect conventions relating to specific matters to which the Member States are parties.

(36) Without prejudice to the obligations of the Member States under the Treaties, this Regulation should not affect the application of bilateral conventions and agreements between a third State and a Member State concluded before the date of entry into force of Regulation (EC) No 44/2001 which concern matters governed by this Regulation.

льного законодавства. Якщо попередні заходи по суті справи, включаючи охоронні, були запроваджені судом держави-члена, який не має юрисдикції, дія таких заходів, згідно з цим Регламентом, поширюється лише на територію цієї держави-члена.

(34) Безперервність між Брюссельською конвенцією 1968 р., Регламентом (ЄС) № 44/2001 і цим Регламентом забезпечується за допомогою перехідних положень. Подібні вимоги про безперервність застосовуються Судом Європейського Союзу стосовно тлумачення Брюссельської конвенції 1968 р. і Регламенту, що її замінює.

(35) Враховуючи міжнародні угоди, ухвалені державами-членами, Регламент не поширюється на положення угод стосовно регулювання спеціальних питань, учасниками яких є держави-члени.

(36) Враховуючи зобов'язання країн-членів, визначені у міжнародних угодах, Регламент не впливає на виконання двосторонніх конвенцій і угод між державою-членом і третьою державою, укладених до дати вступу в дію Регламенту (ЄС) № 44/2001 стосовно питань, які регулюються цим Регламентом.

(37) In order to ensure that the certificates to be used in connection with the recognition or enforcement of judgments, authentic instruments and court settlements under this Regulation are kept up-to-date, the power to adopt acts in accordance with Article 290 of the TFEU should be delegated to the Commission in respect of amendments to Annexes I and II to this Regulation. It is of particular importance that the Commission carry out appropriate consultations during its preparatory work, including at expert level. The Commission, when preparing and drawing up delegated acts, should ensure a simultaneous, timely and appropriate transmission of relevant documents to the European Parliament and to the Council.

(38) This Regulation respects fundamental rights and observes the principles recognised in the Charter of Fundamental Rights of the European Union, in particular the right to an effective remedy and to a fair trial guaranteed in Article 47 of the Charter.

(39) Since the objective of this Regulation cannot be sufficiently achieved by the Member States and can be better achieved at Union level, the Union may adopt measures in accordance with the principle of subsidiarity as set out in

(37) Для того щоб забезпечити відповідність сертифікатів, виданих для визнання та виконання судових рішень, офіційних документів і судових ухвал положенням цього Регламенту, повноваження для прийняття актів відповідно до статті 290 ДЗЄС делегуються Комісії у зв'язку із доповненнями до додатків I і II до цього Регламенту. Важливо, щоб Комісія під час підготовчої роботи провела відповідні консультації, в тому числі із залученням експертів. Під час підготовки делегованих актів Комісія у визначений термін забезпечує одночасну належну передачу відповідних документів Європейському парламенту і Раді.

(38) Цей Регламент визнає фундаментальні права і принципи, зазначені у Хартії Європейського Союзу про основні права, зокрема права захисту і справедливого судового розгляду, яке гарантовано статтею 47 Хартії.

(39) Оскільки завдання цього Регламенту можливо досягнути у повному обсязі, не на рівні держав-членів, а на рівні Союзу, Союз може впровадити відповідні заходи, спираючись на принцип субсидіарності, передбачений

Article 5 of the Treaty on European Union (TEU). In accordance with the principle of proportionality, as set out in that Article, this Regulation does not go beyond what is necessary in order to achieve that objective.

(40) The United Kingdom and Ireland, in accordance with Article 3 of the Protocol on the position of the United Kingdom and Ireland, annexed to the TEU and to the then Treaty establishing the European Community, took part in the adoption and application of Regulation (EC) No 44/2001. In accordance with Article 3 of Protocol No 21 on the position of the United Kingdom and Ireland in respect of the area of freedom, security and justice, annexed to the TEU and to the TFEU, the United Kingdom and Ireland have notified their wish to take part in the adoption and application of this Regulation.

(41) In accordance with Articles 1 and 2 of Protocol No 22 on the position of Denmark annexed to the TEU and to the TFEU, Denmark is not taking part in the adoption of this Regulation and is not bound by it or subject to its application, without prejudice to the possibility for Denmark of applying the amendments to Regulation (EC) No 44/2001 pursuant to Article 3 of the

статтею 5 Договору про Європейський Союз (ДЄС). Відповідно до принципу пропорційності, встановленому в цій статті, цей Регламент регулює лише питання, потрібні для виконання його завдань.

(40) Сполучене Королівство та Ірландія відповідно до статті 3 Протоколу «Про позицію Сполученого Королівства та Ірландії», який є додатком до ДЄС і пізніше до Договору про заснування Європейського співтовариства, бере участь у прийнятті та застосуванні Регламенту (ЄС) № 44/2001. Згідно із статтею 3 Протоколу № 21 «Про позицію Сполученого Королівства та Ірландії», який є додатком до ДЄС і ДЗЄС, а також для забезпечення свободи, безпеки і правосуддя Сполучене Королівство та Ірландія засвідчили своє бажання взяти участь у прийнятті та застосуванні цього Регламенту.

(41) Данія, відповідно до статей 1 і 2 Протоколу № 22 «Про позицію Данії», який є додатком до ДЄС та ДЗЄС, не бере участь у прийнятті цього Регламенту і, відповідно, не пов'язана ним і не застосовує його положення. Це не заважає Данії застосовувати доповнення до Регламенту (ЄС) № 44/2001 на виконання статі 3 Угоди від 19 жовтня 2005 р. між Євро-

Agreement of 19 October 2005 between the European Community and the Kingdom of Denmark on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters

HAVE ADOPTED
THIS REGULATION:

пейським співтовариством і Королівством Данії «Про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах».

УХВАЛИЛИ
ЦЕЙ РЕГЛАМЕНТ:

CHAPTER I **SCOPE AND DEFINITIONS**

ГЛАВА I **СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ**

Article 1

1. This Regulation shall apply in civil and commercial matters whatever the nature of the court or tribunal. It shall not extend, in particular, to revenue, customs or administrative matters or to the liability of the State for acts and omissions in the exercise of State authority (*acta iure imperii*).

2. This Regulation shall not apply to:

(a) the status or legal capacity of natural persons, rights in property arising out of a matrimonial relationship or out of a relationship deemed by the law applicable to such relationship to have comparable effects to marriage;

(b) bankruptcy, proceedings relating to the winding-up of insolvent companies or other legal persons, judicial arrangements, compositions and analogous proceedings;

(c) social security;

(d) arbitration;

(e) maintenance obligations arising from a family relationship, parentage, marriage or affinity;

(f) wills and succession, including maintenance obligations arising by reason of death.

Стаття 1

1. Цей Регламент застосовується щодо цивільних і комерційних справ, незалежно від того, розглядається справа судом чи органом. Він не поширюється, зокрема, на справи щодо податкового, митного або адміністративного права, а також на відповідальність держави щодо дій або бездіяльності у зв'язку з виконанням державної влади (*acta iure imperii*).

2. Цей Регламент не стосується:

(а) справ щодо цивільного статусу або правоздатності фізичних осіб, прав власності, що виникає у результаті шлюбних стосунків або стосунків, які відповідне законодавство прирівнює до шлюбних;

(б) справ про банкрутство, до позовів, пов'язаних з ліквідацією неплатоспроможних компаній або інших юридичних осіб, мирових, компромісних угод та аналогічних процесів;

(с) соціального забезпечення;

(d) арбітражу;

(е) зобов'язань про утримання, які випливають із сімейних відносин, батьківства, шлюбу або спорідненості за шлюбом;

(f) справ щодо заповіту та спадкування, включаючи зобов'язання про утримання, які виникли внаслідок смерті.

Коментар

Предметом регулювання цього Регламенту є правила визначення юрисдикції та визнання судових рішень і їх виконання в цивільних і комерційних справах у випадку виникнення транскордонних спорів в межах ЄС. Тобто коли справа пов'язана з правом двох чи більше держав-членів ЄС.

Цей Регламент ЄС є ще одним актом, який спрямований на сприяння особам у доступі до правосуддя у випадку виникнення транскордонного спору та подальшого його вирішення та виконання рішення суду з метою забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку.

Крім того, цим Регламентом уніфіковано розбіжності між різними юрисдикціями у цивільних і комерційних справах, тим самим забезпечується простота і швидкість процедури визнання та виконання судових рішень держав-членів.

Розділ I Регламенту визначає питання, які є загальними для усього документа, зокрема сферу його дії та основні поняття.

Стаття 1 Регламенту визначає коло спорів, на які поширюється дія цього Регламенту. Як визначено у ч. 1, це цивільні та комерційні справи, незалежно від назви судового органу (суду чи іншого компетентного органу). Проте у Регламенті не дається визначення, що розуміти під «цивільними та комерційними справами». Проте, виходячи з тексту Регламенту, слід виходити з природи правовідносин, які виникли між учасниками спору. Як зрозуміло з подальших статей Регламенту, поняття «цивільних та комерційних справ» слід розуміти широко, в тому числі трудові спори.

Однак зі сфери дії Регламенту виключено низку справ через їх особливості або регулювання іншими актами, зокрема це:

1) публічні справи та справи у галузі податкового, митного або адміністративного права, справи, пов'язані з відповідальністю держави;

2) сімейні справи, в тому числі пов'язані з правом власності. Причому трактування є досить широким, оскільки вказано як на суто шлюбні правовідносини, так і правовідносини, які прирівнюються до шлюбних або пов'язані з ними.

У справі C-143/78 Jacques de Cavel v Louise de Cavel від 27 березня 1979 р. суд вказав, що «під терміном «право власності, що виникає із шлюбних правовідносин», слід розуміти не тільки власність, що безпосередньо і виключно передбачена деякими національними правовими системами в разі наявності шлюбу, а й будь-яких взаємовідносин, що безпосередньо виникли із сімейних відносин чи їх розірвання»¹.

Питання розлучення та сепарації регулюється Регламентом Ради (ЄС) № 1259/2010 від 20 грудня 2010 р. щодо розширення співпраці у сфері права, що застосовується до розлучення та роздільного проживання (правовий режим сепарації).

Аліментні зобов'язання також не підпадають під дію цього Регламенту. Це пов'язано з існуванням Регламенту Ради (ЄС) № 4/2009 від 18 грудня 2008 р. про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання та вико-

¹C-143/78 Jacques de Cavel v Louise de Cavel 27.03.1979 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61978CJ0143>.

нання судових рішень та взаємодію у справах, пов'язаних з аліментними зобов'язаннями;

3) справи, в яких визначається цивільний статус фізичної особи або правоздатність фізичної особи (наприклад, оголошення особи померлою);

4) спадкові справи, оскільки це питання врегульовано іншим Регламентом Європейського парламенту та Ради № 650/2012 від 4.7.2012 про юрисдикцію, застосовне право, визнання і звернення до виконання рішень, прийняття та виконання офіційних документів у питаннях спадкування і створення Європейського сертифіката про спадкування;

5) справи пов'язані з платоспроможністю юридичних осіб, оскільки це питання врегульовано Регламентом (ЄС) 2015/48 Європейського парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про процедури неплатоспроможності.

6) справи соціального забезпечення виключені дії цього Регламенту, оскільки в деяких державах-членах вони відносяться до публічного права;

7) арбітражу, оскільки дія Регламенту не поширюється на арбітражні розгляди, визнання і виконання рішень, виданих арбітражними судами. Аналогічне вилучення було в Брюссельській конвенції 1968 р., конвенціях «Лугано» 1988-го та 2007 р. Як зазначається у Преамбулі (п. 12), цей Регламент не застосовується щодо справ або допоміжних проваджень, пов'язаних, зокрема, зі створенням третейського суду (арбітражу), повноваження арбітрів, порядком ведення судового засідання або іншими процедурними питаннями, а також справ або рішень, що стосуються скасування, перегляду, оскарження визнання або звернення до виконання арбітражного рішення. У цьому випадку підлягає застосуванню Нью-Йоркська конвенції 1958 р. «Про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень».

Article 2

For the purposes of this Regulation:

(a) 'judgment' means any judgment given by a court or tribunal of a Member State, whatever the judgment may be called, including a decree, order, decision or writ of execution, as well as

a decision on the determination of costs or expenses by an officer of the court.

For the purposes of Chapter III, 'judgment' includes provisional, including protective, measures ordered by a court or tribunal which by virtue of this Regulation has jurisdiction as to the substance of the matter. It does not include a provisional, including protective, measure which is ordered by such a court or tribunal without the defendant being summoned to appear, unless the judgment containing the measure is served on the defendant prior to enforcement;

(b) 'court settlement' means a settlement which has been approved by a court of a Member State or concluded before a court of a Member State in the course of proceedings;

(c) 'authentic instrument' means a document which has been formally drawn up or registered as an authentic instrument in the Member State of origin and the authenticity of which:

(i) relates to the signature and the content of the instrument; and

(ii) has been established by a public authority or other authority empowered for that purpose;

(d) 'Member State of origin' means the Member State in which, as the case may be, the judgment has been given, the court settlement has been approved or concluded, or the authentic instrument has been formally drawn up or registered;

(e) 'Member State addressed' means the Member State in which the recognition of the judgment is invoked or in which the enforcement of the judgment, the court settlement or the authentic instrument is sought;

(f) 'court of origin' means the court which has given the judgment the recognition of which is invoked or the enforcement of which is sought.

Стаття 2

Для цілей цього Регламенту застосовуються такі визначення:

(а) «судове рішення» означає будь-які рішення, ухвалені судом або органом держави-члена, незалежно від назви, включаючи декрет, наказ, рішення або виконавчий лист, а також рішення про визначення вартості або витрат судовим виконавцем

Для цілей глави III «судове рішення» включає попередні заходи по суті справи, в тому числі охоронні, вжиті судом або органом, який на підставі цього Регламенту має юрисдикцію. Це визначення не охоплює попередні заходи, в тому числі охоронні, які вжито таким судом чи органом без виклику на засідання ві-

дповідача, якщо рішення, яке містить такі заходи, не було вручено відповідачу до примусового виконання;

(b) «мирова угода» – угода, схвалена судом держави-члена або укладена перед судом у процесі розгляду;

(c) «офіційний документ» означає документ, який був офіційно складений або зареєстрований як офіційний у державі-члені походження й автентичність якого:

(i) затверджена підписом і формою документа; і

(ii) офіційно визнана органом державної влади або іншим уповноваженим органом;

d) «держава – член походження» означає державу-члена, в якій було ухвалене рішення, затверджене або укладене судове урегулювання або був офіційно складений і зареєстрований офіційний документ;

e) «адресована державі-члену» означає державу-члена, в якій розпочато процедуру визнання судового рішення або в якій відбувається виконання рішення суду, мирової угоди або офіційного документа;

f) «суд походження» означає суд, що ухвалив рішення, стосовно якого розпочато процедуру визнання або виконання.

Коментар

Стаття 2 дає визначення основних понять, оскільки судова система держав – членів Європейського Союзу різниться. Через це потрібне однакове розуміння термінів, що надалі використовуються у Регламенті, для їх однакового тлумачення та використання.

Насамперед подано визначення терміна «судове рішення». Під ним слід розуміти будь-яке рішення, незалежно від назви, яке видається судом будь-якої держави-члена.

Також окремо дається роз'яснення терміна «судове рішення» для глави III цього Регламенту. Це можуть бути рішення, не лише ухвалені під час розгляду справи, а й попередні заходи, вжиті по суті справи. Але це не стосується попередніх заходів, якщо не здійснювалося виклику відповідача до суду, оскільки в такому випадку у відповідача було обмежене право на захист.

У Регламенті визначається, що офіційним документом є лише той документ, який офіційно складений, затверджений або зареєстрований як справжній документ у державі – члені походження (тобто державі-члені, в якій рішення було ухвалене), підтверджено достовірність під-

пису, форми документа та він був схвалений державним органом або іншим уповноваженим органом.

Article 3

For the purposes of this Regulation, 'court' includes the following authorities to the extent that they have jurisdiction in matters falling within the scope of this Regulation:

(a) in Hungary, in summary proceedings concerning orders to pay (fizetési meghagyásos eljárás), the notary (közjegyző);

(b) in Sweden, in summary proceedings concerning orders to pay (betalningsföreläggande) and assistance (handräckning), the Enforcement Authority (Kronofogdemyndigheten).

Стаття 3

Для цілей цього Регламенту «суд» включає такі державні органи, залежно від обсягу їх юрисдикції у питаннях, які знаходяться у сфері регулювання цього Регламенту:

(a) в Угорщині, у спрощеному провадженні стосовно розпорядження сплати (fizetesi meghagyasos), нотаріус (közjegyző);

(b) у Швейцарії, у спрощеному провадженні стосовно розпорядження сплати (betalningsforelaggandea) і допомоги (handrackning), виконавчий орган (Kronofogdemyndigheten).

Коментар

Як було зазначено у коментарі до ст. 2, судова система держав – членів ЄС різниться, саме тому ст. 3 дає тлумачення, що слід розуміти під терміном «суд», щоб на нього поширювалася дія Регламенту, зокрема дається уточнення щодо окремих держав-членів. Окремі функції суду можуть виконувати інші державні органи або, наприклад, нотаріус. Саме з цією метою через національні особливості окремо уточнюються такі органи в Угорщині та Швейцарії.

CHAPTER II JURISDICTION

SECTION 1 *General provisions*

ГЛАВА II ЮРИСДИКЦІЯ

РОЗДІЛ 1 *Загальні положення*

Article 4

1. Subject to this Regulation, persons domiciled in a Member State shall, whatever their nationality, be sued in the courts of that Member State.

2. Persons who are not nationals of the Member State in which they are domiciled shall be governed by the rules of jurisdiction applicable to nationals of that Member State.

Стаття 4

1. Відповідно до цього Регламенту до осіб, які мають постійне місце проживання в державі-члені, незалежно від їхнього громадянства, подається позов до суду цієї держави-члена.

2. На осіб, які не мають громадянства в державі-члені, в якій вони проживають, поширюються правила юрисдикції, які застосовуються до громадян держави-члена.

Коментар

У главі II Регламенту визначається юрисдикція суду, якщо у матеріальних правовідносинах наявним є іноземний елемент. Відповідно може мати місце загальна, спеціальна, виключна та пов'язана з розглядом окремих категорій справ юрисдикція.

Стаття 4, як і весь розділ 1 цієї глави, визначає правила застосування загальної юрисдикції. У такому випадку справа розглядається судом держави-члена за місцем знаходження відповідача. Причому пріоритет надається не громадянству відповідача, а його постійному місцю проживання.

Проте Регламент не дає розуміння «постійне місце проживання» та протягом якого строку фізична особа має

проживати в державі-члені, щоб це вважалося постійним місцем проживання. Однак у ст. 62 цього Регламенту зазначається, що «для того щоб визначити, чи є постійним місце проживання сторони в державі-члені, чії суди розглядають справу, суд застосовує своє внутрішнє право».

Стосовно ж юридичної особи варто скористатися ст. 63 Регламенту (див. коментарій до цієї статті).

Частина друга вирішує питання юрисдикції у випадку, коли відповідачем у справі є особа без громадянства або громадянин третьої країни, але постійно проживає в одній з держав – членів ЄС. Вказується, що на таких осіб поширюються правила, які застосовуються до громадян держав-членів. А це означає, що на них поширюється аналогічний громадянам ЄС правовий режим визначення юрисдикції.

Article 5

1. Persons domiciled in a Member State may be sued in the courts of another Member State only by virtue of the rules set out in Sections 2 to 7 of this Chapter.

2. In particular, the rules of national jurisdiction of which the Member States are to notify the Commission pursuant to point (a) of Article 76(1) shall not be applicable as against the persons referred to in paragraph 1.

Стаття 5

1 Особи, які мають постійне місце проживання в одній державі-члені, можуть бути притягнені до суду як відповідачі в суді іншої держави-члена тільки на підставі розділів 2–7 цієї глави.

2. Зокрема, правила національної юрисдикції, які держави-члени відповідно до пункту (а) статті 76(1) зобов'язані довести то відома Комісії, не застосовуються до осіб, зазначених у пункті 1.

Коментар

Стаття 5 Регламенту визначає винятки з правила, передбаченого ст. 4 щодо визначення юрисдикції за місцем проживання відповідача. У цьому випадку розділи 2–7 Регламенту стосуються особливостей окремих категорій справ, а саме: справ щодо страхування, споживчих договорів, трудових правовідносин, щодо нерухомого майна (про що йтиметься нижче).

Причому частина друга цієї статті зобов'язує держав-членів повідомити Комісію, коли правила національної юрисдикції не поширюються на таких осіб.

Article 6

1. If the defendant is not domiciled in a Member State, the jurisdiction of the courts of each Member State shall, subject to Article 18(1), Article 21(2) and Articles 24 and 25, be determined by the law of that Member State.

2. As against such a defendant, any person domiciled in a Member State may, whatever his nationality, avail himself in that Member State of the rules of jurisdiction there in force, and in particular those of which the Member States are to notify the Commission pursuant to point (a) of Article 76(1), in the same way as nationals of that Member State.

Стаття 6

1. Якщо відповідач не має постійного місця проживання в державі-члені, юрисдикція судів кожної з держав-членів визначається відповідно до статті 18(1), статті 21(2) і статей 24 і 25 та за законодавством цих держав-членів.

2. Стосовно подібних відповідачів будь-яка особа, яка має постійне місце проживання у державі-члені, незалежно від її громадянства, поряд з громадянами цієї держави-члена може скористатися у державі-члені діючими правилами юрисдикції, зокрема тими, про які держава-член зобов'язана довести до відома Комісії відповідно до пункту (а) статті 76.

Коментар

Ст. 6 Регламенту регулює питання щодо визначення правил юрисдикції, якщо особа без громадянства або громадянин третьої країни не має місця постійного проживання в одній з держав – членів ЄС. У такому випадку застосовується національне законодавство відповідної держави-члена щодо визначення юрисдикції.

SECTION 2
Special jurisdiction

РОЗДІЛ 2
Спеціальна юрисдикція

Article 7

A person domiciled in a Member State may be sued in another Member State:

(1) (a) in matters relating to a contract, in the courts for the place of performance of the obligation in question;

(b) for the purpose of this provision and unless otherwise agreed, the place of performance of the obligation in question shall be:

— in the case of the sale of goods, the place in a Member State where, under the contract, the goods were delivered or should have been delivered,

— in the case of the provision of services, the place in a Member State where, under the contract, the services were provided or should have been provided;

(c) if point (b) does not apply then point (a) applies;

(2) in matters relating to tort, delict or quasi-delict, in the courts for the place where the harmful event occurred or may occur;

(3) as regards a civil claim for damages or restitution which is based on an act giving rise to criminal proceedings, in the court seised of those proceedings, to the extent that that court has jurisdiction under its own law to entertain civil proceedings;

(4) as regards a civil claim for the recovery, based on ownership, of a cultural object as defined in point 1 of Article 1 of Directive 93/7/EEC initiated by the person claiming the right to recover such an object, in the courts for the place where the cultural object is situated at the time when the court is seised;

(5) as regards a dispute arising out of the operations of a branch, agency or other establishment, in the courts for the place where the branch, agency or other establishment is situated;

(6) as regards a dispute brought against a settlor, trustee or beneficiary of a trust created by the operation of a statute, or by a written instrument, or created orally and evidenced in writing, in the courts of the Member State in which the trust is domiciled;

(7) as regards a dispute concerning the payment of remuneration claimed in respect of the salvage of a cargo or freight, in the court under the authority of which the cargo or freight in question:

(a) has been arrested to secure such payment; or

(b) could have been so arrested, but bail or other security has been given;

provided that this provision shall apply only if it is claimed that the defendant has an interest in the cargo or freight or had such an interest at the time of salvage.

Стаття 7

Особа, яка має постійне місце проживання в одній державі-члені, може бути притягнута до суду іншої держави-члена:

(1) (a) у справі стосовно договірних зобов'язань, у судах за місцем виконання зобов'язання;

(b) для цілей цього положення, якщо сторони не домовились про інше, місцем виконання зобов'язань визнається:

— у випадку продажу товарів – місце на території держави-члена, куди згідно з договором товари були поставлені або мали бути поставлені;

— у випадку надання послуг – місце на території держави-члена, де згідно з договором послуги були надані або мали бути надані;

(c) якщо пункт (b) не може бути застосований, застосовується пункт (a);

(2) у спорах, пов'язаних з цивільними правопорушеннями, деліктами і квазіделіктами – у судах держав-членів, на території яких були заподіяні збитки або можуть бути заподіяні збитки;

(3) у випадку подання цивільного позову щодо відшкодування збитків або реституції, які пов'язані з кримінальними справами, – в судах, які розглядають подібні справи, якщо такий суд відповідно до законодавства своєї країни має юрисдикцію розглядати цивільні позови;

(4) у випадках подання цивільного позову щодо повернення культурного об'єкта на підставі права власності, що визначено пунктом 1 статті 1 Директиви 93/7/ЄЕС, поданого особою, яка претендує на повернення такого об'єкта, – у суді за місцем знаходження культурного об'єкта в момент подання позову;

(5) у спорах, пов'язаних з діяльністю філіалів, представництв та інших установ – до судів за місцем знаходження цих філіалів, представництв та інших установ;

(6) у випадках, коли позов подано проти особи, яка розпоряджається чужим майном, довірчого власника або бенефіціара трасту, який заснований на підставі статуту, письмового документа, усного волевиявлення, але засвідченого письмово, до суду держави-члена за місцем знаходження трасту;

(7) у спорах, пов'язаних з винагородою за врятування вантажу або фрахту, до суду, до сфери компетенції якого підпадає цей вантаж або фрахт:

(a) був заарештований для забезпечення такої виплати;

(b) міг би бути заарештований, але було надано заставу або інше забезпечення;

це положення застосовується, якщо стверджується, що відповідач зацікавлений у вантажі чи фрахті або мав таку зацікавленість у момент рятунку.

Коментар

Стаття 7 є додатковою до ст. 4 про загальну юрисдикцію. Передбачено випадки можливості відступу від зага-

льного принципу, насамперед у спорі, що виник з договірних і позадоговірних правовідносин. У рішенні *Peter Rehder v Air Baltic Corporation* (справа C-204/08 від 9 липня 2009 р.) суд ввів «принцип тісного зв'язку» між справою та судом, зокрема в договірних правовідносинах. У рішенні було зазначено, що «правило спеціальної юрисдикції полягає в існуванні тісного зв'язку між договором і судом, який має слухати і вирішувати справу»¹.

Регламент надає право позивачу альтернативи вибору щодо подання позову. Така альтернативна можливість також пов'язана з подальшим виконанням судового рішення.

Щодо розуміння термінів, про які йдеться у п. (2) цієї статті, то суд у рішенні *Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others* (справа 189/87 від 27 вересня 1988 р.) вказав, що «термін «справи, пов'язані з деліктом або квазі-деліктом» має розглядатися як самостійна концепція, що охоплює всі дії, спрямовані на встановлення відповідальності відповідача і які не пов'язані з «договором»².

Цікавим є пункт (4) цієї статті, оскільки стосується подання цивільного позову щодо повернення культурного об'єкта. До таких об'єктів ст. 1 Директиви 93/7/ЄЕС про повернення культурних об'єктів, що незаконно вивезені з території держав-членів, відносить «національні скарби, які становлять художню, історичну або археологічну цінність». Перелік таких об'єктів подано у додатку до цієї Директиви, а це: археологічні об'єкти, яким понад 100 років; картини і зображення, яким понад 50 років; скульптури, статуї, яким понад 50 років тощо.

Article 8

A person domiciled in a Member State may also be sued:

(1) where he is one of a number of defendants, in the courts for the place where any one of them is domiciled, provided the claims are so closely connected that it is expedient to hear and determine them together to avoid the risk of irreconcilable judgments resulting from separate proceedings;

¹Peter Rehder v Air Baltic Corporation, C-204/08, 9.07.2009 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62008CJ0204>.

²Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others, 189/87, 27.09.1988 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61987CJ0189>.

(2) as a third party in an action on a warranty or guarantee or in any other third-party proceedings, in the court seised of the original proceedings, unless these were instituted solely with the object of removing him from the jurisdiction of the court which would be competent in his case;

(3) on a counter-claim arising from the same contract or facts on which the original claim was based, in the court in which the original claim is pending;

(4) in matters relating to a contract, if the action may be combined with an action against the same defendant in matters relating to rights *in rem* in immovable property, in the court of the Member State in which the property is situated.

Стаття 8

Особа, яка має постійне місце проживання в державі-члені, може також бути притягнена до суду:

(1) якщо вона є одним з кількох відповідачів – у судах за місцем постійного проживання одного з них, за умови, що позови пов'язані настільки, що доцільно заслухати їх та ухвалити рішення за всіма вимогами у сукупності, заради уникнення ризику винесення суперечливих рішень у результаті окремих процедур;

(2) як третя особа у справі, якщо вона є поручитель або гарант, або у будь-якому іншому спорі, де вона виступає як третя особа, – у суді, що розглядає первинний позов, якщо тільки цей позов не був поданий з метою уникнення юрисдикції суду, який був би компетентним розглядати цю справу;

(3) за зустрічним позовом, який виник з одного договору або фактів, на яких ґрунтувався первинний позов, – у суді, де розглядався первісний позов;

(4) стосовно справ, пов'язаних з контрактом, якщо позов міг бути об'єднаний з позовом проти того самого відповідача у справах щодо речових прав (*in rem*) на нерухоме майно, – в суді держави-члена, де знаходиться нерухоме майно.

Коментар

Стаття 8 передбачає додаткові чотири випадки визначення спеціальної юрисдикції у доповнення до ст. 7. Ці правила існують для економії процесу, уникнення одночасного розгляду пов'язаних справ у різних судах та ухвалення суперечливих рішень. У справі C-145/10 *Eva-Maria Painer v Standard Verlags GmbH and Others* від 1 грудня 2011 р. суд вказав щодо питання про кількох відповідачів,

що «зобов'язаний оцінити всі аспекти справи, щоб уникнути проблеми винесення несумісних рішень»¹. Положення ст. 8 стосується принципу правової визначеності.

Пункт перший застосовується, якщо є множинність учасників спору на боці відповідача (процесуальна співучасть) і вони проживають у різних державах – членах ЄС. Це правило передбачене, щоб позивач не був змушений подавати кілька позовів у різних країнах, а вибрав суд держави-члена одного із співвідповідачів. У рішенні *Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others* (справа 189/87 від 27 вересня 1988 р.) вказано, що «має бути зв'язок між різними позовами позивача проти різних відповідачів, що робить спільне рішення доцільним, щоб уникнути ризику ухвалення несумісних рішень у результаті окремих проваджень»².

Пункт другий стосується випадку, коли в процесі може бути третя особа. Мета цієї статті полягає в тому, щоб захистити права та інтереси третьої особи, які можуть бути порушені в результаті розгляду справи.

Інститут зустрічного позову як інструмент захисту прав відповідача є універсальним та існує в праві держав-членів. Саме пункт третій передбачає можливість подати відповідачу зустрічний позов до суду за місцем розгляду первісного позову.

Пункт четвертий передбачає випадок, коли спір не пов'язаний з визначенням долі нерухомого майна, а впливає з контракту пов'язаного з речовими правами на нерухоме майно, у такому випадку позивач має право подати позов у суд держави-члена, де знаходиться нерухоме майно.

Article 9

Where by virtue of this Regulation a court of a Member State has jurisdiction in actions relating to liability from the use or operation of a ship, that court, or any other court substituted for this purpose by the internal law of that Member State, shall also have jurisdiction over claims for limitation of such liability.

¹ C-145/10 *Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others*, 01.12.2011 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-145/10#>.

² *Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others*, 189/87 27.09.1988 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61987CJ0189>.

Стаття 9

У випадку, коли суд держави-члена, відповідно до цього Регламенту, має юрисдикцію у справах, пов'язаних з відповідальністю у зв'язку із користуванням та керуванням судном, цей суд, або будь-який інших суд, який замінює його для цієї мети, відповідно до внутрішнього законодавства держави-члена, також матиме юрисдикцію щодо позовів про обмеження такої відповідальності.

Коментар

Положення цієї статті передбачають можливість застосування альтернативної юрисдикції в питаннях, що стосуються відповідальності під час використання або експлуатації судна.

SECTION 3

Jurisdiction in matters relating to insurance

РОЗДІЛ 3

***Юрисдикція у справах,
пов'язаних зі страхуванням***

Article 10

In matters relating to insurance, jurisdiction shall be determined by this Section, without prejudice to Article 6 and point 5 of Article 7.

Стаття 10

У справах, пов'язаних зі страхуванням, юрисдикція визначатиметься цим розділом, якщо це не суперечить статті 6 і пункту 5 статті 7.

Коментар

Стаття 10 є загальною і лише вказує на необхідність врахування у визначенні юрисдикції у справах, пов'язаних зі страхуванням, ст.ст. 6 та 5 ст. 7 цього Регламенту. Стаття 6 стосується визначення юрисдикції, якщо відповідач не має постійного місця проживання в одній з держав – членів ЄС. А п. 5 ст. 7 стосується визначення юрисдикції у випадку, коли спір виникає з діяльності відокремленого підрозділу юридичної особи (філії, представництва).

Article 11

1. An insurer domiciled in a Member State may be sued:

(a) in the courts of the Member State in which he is domiciled;

(b) in another Member State, in the case of actions brought by the policyholder, the insured or a beneficiary, in the courts for the place where the claimant is domiciled; or

(c) if he is a co-insurer, in the courts of a Member State in which proceedings are brought against the leading insurer.

2. An insurer who is not domiciled in a Member State but has a branch, agency or other establishment in one of the Member States shall, in disputes arising out of the operations of the branch, agency or establishment, be deemed to be domiciled in that Member State.

Стаття 11

1. Проти страховика, який має постійне місце знаходження у державі-члені, може бути поданий позов:

(а) до суду держави-члена, де він постійно знаходиться;

(b) в іншій державі-члені, у випадку, якщо позов поданий власником страхового полісу, застрахованою особою або вигодонабувачем, – до судів за місцем постійного знаходження позивача;

(с) якщо він є співстрахувальником – до судів держави-члена, де розглядається справа щодо основного страховика.

2. Страховик, який не має постійного місця знаходження в державі-члені, але має філіал, представництво або іншу установу в одній з держав-членів, у спорах, що виникають у зв'язку з діяльністю філіалу, представництва або іншої установи, вважається таким, що має постійне місце знаходження в цій державі-члені.

Коментар

Під час подання позову до страховика щодо визначення юрисдикції беруться до уваги такі критерії: його постійне місцезнаходження або постійне місцезнаходження позивача. У ст. 63 Регламенту вказано на такі критерії визначення постійного місця перебування юридичної особи, а саме: а) зареєстрований офіс; б) орган центрального управління; в) основне місце діяльності.

Пункт 2 цієї статті передбачає, що якщо страховик не має постійного місця знаходження в державі-члені, але має філію, агенцію, представництво або іншу установу в державі-члені, то в спорах, що виникають у зв'язку з їх діяльністю, презюмується, що страховик має постійне місце знаходження на території цієї держави-члена.

Article 12

In respect of liability insurance or insurance of immovable property, the insurer may in addition be sued in the courts for the place where the harmful event occurred. The same applies if movable and immovable property are covered by the same insurance policy and both are adversely affected by the same contingency.

Стаття 12

Стосовно страхування відповідальності або страхування нерухомого майна страховик також може бути притягнений до суду за місцем, де було завдано шкоди. Те саме правило застосовується, якщо рухоме і нерухоме майно застраховано по одному страховому полісу й одночасно постраждало внаслідок непередбачуваного випадку.

Коментар

Видами страхування є страхування відповідальності перед третіми особами та майнове страхування. У таких випадках позов до страхувальника може бути поданий до суду, де було завдано шкоду.

Article 13

1. In respect of liability insurance, the insurer may also, if the law of the court permits it, be joined in proceedings which the injured party has brought against the insured.

2. Articles 10, 11 and 12 shall apply to actions brought by the injured party directly against the insurer, where such direct actions are permitted.

3. If the law governing such direct actions provides that the policyholder or the insured may be joined as a party to the action, the same court shall have jurisdiction over them.

Стаття 13

1. Стосовно страхування відповідальності страховик також може бути залученим до процесу, в якому постраждала сторона виступає проти застрахованої особи, якщо це передбачено законодавством.

2. Статті 10, 11 і 12 застосовуються до позовів постраждалої сторони, поданих безпосередньо проти страховика, якщо такі позови дозволяються.

3. Якщо законодавство, яке регулює подання таких прямих позовів, дозволяє, щоб страховик і страхувальник виступали спільно як сторона спору, той самий суд матиме юрисдикцію у цій справі.

Коментар

Страхування може бути особисте, майнове або страхування відповідальності. Ця стаття стосується тільки випадків страхування відповідальності, наприклад, страхування відповідальності власників транспортних засобів, приватних виконавців, адвокатів, нотаріусів, власників небезпечних тварин тощо.

Правовідносини із заподіяння шкоди за загальним правилом стосуються заподіювача шкоди та потерпілої сторони (вигодонабувача). Однак у випадку страхування відповідальності заподіювача шкоди обов'язок здійснити страхову виплату в межах страхового покриття лежить на страховикові (страховій компанії). Тому постраждала особа як вигодонабувач має право звернутися безпосередньо до страховика як зобов'язаної особи з відшкодування шкоди. У цьому випадку застосовуються статті 10, 11 і 12 цього Регламенту.

Законодавством, яке регулює подання позову безпосередньо до страховика, може бути дозволено або не заборонено відповідальність як страховика, так і страхувальника за позовом постраждалої особи (об'єднання їх як співвідповідачів). Такий підхід є логічним, оскільки страховик може бути звільнений від виконання зобов'язання, якщо буде встановлено, що страховий випадок не підпадає під перелік страхових ризиків або договір страхування не діяв на момент заподіяння шкоди з причини несвоєчасного внесення страхового платежу, а також якщо розмір шкоди перевищує розмір страхового покриття. У випадках подання позову як до страховика, так і до страхувальника суд, який розглядає спір зі страховиком, є правомочним розглядати спір щодо обох відповідачів.

Article 14

1. Without prejudice to Article 13(3), an insurer may bring proceedings only in the courts of the Member State in which the defendant is domiciled, irrespective of whether he is the policyholder, the insured or a beneficiary.

2. The provisions of this Section shall not affect the right to bring a counter-claim in the court in which, in accordance with this Section, the original claim is pending.

Стаття 14

1. Якщо це не суперечить статті 13(3), страхувальник може подати позов лише до судів держави-члена, в якій відповідач має постійне місцезнаходження, незалежно від того, чи є він тримачем полісу, застрахованою особою або вигодонабувачем.

2. Положення цього розділу не поширюються на право подати зустрічний позов до суду, в якому відповідно до цього розділу розглядається первинний позов.

Коментар

Страхувальник (полісоутримувач, застрахована особа або вигодонабувач) може подати позов лише до судів держави-члена, в якій страховик-відповідач у справі має постійне місцезнаходження. Таке правило визначення юрисдикції суду є досить поширеним у світі та пов'язане з тим, що у випадку задоволення позову місце судового розгляду і місце примусового виконання збігатиметься. А це полегшує процедуру звернення до виконання судового рішення в країні винесення рішення.

Викладене у частині 1 цієї статті правило застосовується, якщо воно не суперечить частині 3 статті 13 цього Регламенту, якою передбачено можливість подання прямих позовів щодо страхування відповідальності особою, якій заподіяно шкоду, до страховика (який застрахував відповідальність) та страхувальника (заподіювача шкоди), що об'єднані як співвідповідачі.

Положення цього розділу про подання позову в суд за місцезнаходженням відповідача не поширюються на право подати зустрічний позов до суду. У цьому випадку зустрічний позов подається до суду, який розглядає первинний позов.

Article 15

The provisions of this Section may be departed from only by an agreement:

- (1) which is entered into after the dispute has arisen;
- (2) which allows the policyholder, the insured or a beneficiary to bring proceedings in courts other than those indicated in this Section;
- (3) which is concluded between a policyholder and an insurer, both of whom are at the time of conclusion of the contract domiciled or habitually resident in the same Member State, and which has the effect of conferring jurisdiction on the courts of that

Member State even if the harmful event were to occur abroad, provided that such an agreement is not contrary to the law of that Member State;

(4) which is concluded with a policyholder who is not domiciled in a Member State, except in so far as the insurance is compulsory or relates to immovable property in a Member State; or

(5) which relates to a contract of insurance in so far as it covers one or more of the risks set out in Article 16.

Стаття 15

Відступати від положень цього розділу можливо лише за угодою:

(1) укладеною після виникнення спору;

(2) яка дозволяє тримачу полісу, застрахованій особі або бенефіціару подати позов до інших судів, ніж зазначені у цьому розділі;

(3) укладеною між тримачем полісу і страхувальником, якщо обидва на момент укладання угоди мали постійне місце знаходження або переважно перебували в одній державі-члені, і яка передбачає звернення до судів цієї держави-члена, навіть якщо страховий випадок трапився за кордоном, за умови, що така угода не суперечить закону цієї держави;

(4) яка укладена з тримачем полісу, що не має постійного місця знаходження у державі-члені, за винятком випадків, коли страхування є обов'язковим або пов'язано з нерухомим майном, що знаходиться у державі-члені; або

(5) пов'язаною з договором страхування, крім випадків, які охоплюють один або два ризики, зазначені у статті 16.

Коментар

У міжнародному приватному праві сторонам надається право визначити суд, який розглядатиме спір. Саме у ст. 15 Регламенту закріплено правило, коли можна відступати від положень, визначених у розділі 3 «Юрисдикції по справах, пов'язаних зі страхуванням». Таку угоду можна укласти навіть після виникнення спору.

Article 16

The following are the risks referred to in point 5 of Article 15:

(1) any loss of or damage to:

(a) seagoing ships, installations situated offshore or on the high seas, or aircraft, arising from perils which relate to their use for commercial purposes;

(b) goods in transit other than passengers' baggage where the transit consists of or includes carriage by such ships or aircraft;

(2) any liability, other than for bodily injury to passengers or loss of or damage to their baggage:

(a) arising out of the use or operation of ships, installations or aircraft as referred to in point 1(a) in so far as, in respect of the latter, the law of the Member State in which such aircraft are registered does not prohibit agreements on jurisdiction regarding insurance of such risks;

(b) for loss or damage caused by goods in transit as described in point 1(b);

(3) any financial loss connected with the use or operation of ships, installations or aircraft as referred to in point 1(a), in particular loss of freight or charter-hire;

(4) any risk or interest connected with any of those referred to in points 1 to 3;

(5) notwithstanding points 1 to 4, all 'large risks' as defined in Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (

Стаття 16

Ризиками, зазначеними в пункті 5 статті 15, є:

(1) будь-яка втрата або пошкодження:

(a) морських суден, споруд, розташованих на відстані від берега або у відкритому морі, або літаків, що виникає внаслідок небезпеки у зв'язку з їх використанням у комерційних цілях;

Стосується ризиків, пов'язаних з експлуатацією (використанням) у комерційних цілях морських суден, споруд, розташованих на шельфі або у відкритому морі, чи літаків.

(b) товарів, які транспортуються, крім багажу пасажирів, якщо доставка виконується або включає перевезення багажу морськими суднами або повітряним транспортом;

(2) будь-яка відповідальність, крім відповідальності за завдання шкоди здоров'ю пасажирів або втрату і пошкодження багажу:

(a) яка виникла у зв'язку з керуванням або використанням морських суден, споруд або літаків, зазначених у пункті 1(a), якщо законодавство держави-члена, в якому літак зареєстрований, не забороняє угоду про юрисдикцію, що впливає зі страхування подібних ризиків;

(b) за втрату або пошкодження товарів, зазначених у пункті 1(b);

(3) будь-яка матеріальна шкода, пов'язана з керуванням або використанням морських суден, споруд або літаків, зазначених у пункті 1(а), зокрема, шкода від фрахту або чартеру;

(4) будь-який ризик або вигода, пов'язані з підставами, зазначеними в пунктах 1–3;

(5) крім положень, встановлених пунктами 1–4, всі «великі ризики» визначаються Директивою 2009/138/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25 листопада 2009 р. про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестрахування (Платоспроможність II).

Коментар

Пункт 5 ст. 15 не дозволяє сторонам відступати від положень розділу 3 на підставі укладеної угоди за наявності одного або двох ризиків, визначених у цій статті.

Пошкодження суден і літаків. Пункт 1 ст. 16 охоплює будь-які пошкодження морських суден або літаків (підпункт а), а також будь-які пошкодження конкретних товарів (підпункт б). Підпункт а) застосовується лише щодо страхування корпусу судна, а не страхування відповідальності.

Інші ризики, передбачені у пунктах 2–5, стосуються досить широкого спектра моментів страхування та перестрахування, оскільки врегульовані законодавством ЄС у сфері страхування. При цьому в пункті 5 є пряме посилання на одну з Директив у цій сфері, де дається визначення «великі ризики» (див. пункт 27 ст. 13 Директиви 2009/138/ЄС).

SECTION 4

Jurisdiction over consumer contracts

Розділ 4

Юрисдикція щодо споживчих договорів

Article 17

1. In matters relating to a contract concluded by a person, the consumer, for a purpose which can be regarded as being outside his trade or profession, jurisdiction shall be determined by this Section, without prejudice to Article 6 and point 5 of Article 7, if:

(a) it is a contract for the sale of goods on instalment credit terms;

(b) it is a contract for a loan repayable by instalments, or for any other form of credit, made to finance the sale of goods; or

(c) in all other cases, the contract has been concluded with a person who pursues commercial or professional activities in the Member State of the consumer's domicile or, by any means, directs such activities to that Member State or to several States including that Member State, and the contract falls within the scope of such activities.

2. Where a consumer enters into a contract with a party who is not domiciled in a Member State but has a branch, agency or other establishment in one of the Member States, that party shall, in disputes arising out of the operations of the branch, agency or establishment, be deemed to be domiciled in that Member State.

3. This Section shall not apply to a contract of transport other than a contract which, for an inclusive price, provides for a combination of travel and accommodation.

Стаття 17

1. У справах стосовно договору, який споживач уклав з метою, не пов'язаною з його комерційною або професійною діяльністю, юрисдикція визначається згідно з цим розділом, якщо це не суперечить статті 6 і пункту 5 статті 7, у випадку якщо:

(а) це договір купівлі-продажу товарів у розстрочку на умовах кредиту;

(b) це договір позики, наданої в розстрочку, або для будь-якої іншої форми кредиту, зробленої для фінансування продажу товарів; або

(с) у всіх інших випадках, коли договір укладений з особою, яка здійснює комерційну або професійну діяльність у державі-члені, де споживач має постійне місце проживання або будь-яким чином керує такою діяльністю у державі-члені, або кількох державах-членах, в тому числі у зазначеній державі, і договір укладено у межах такої діяльності.

2. Якщо споживач укладає договір зі стороною, яка не має постійного місця знаходження в державі-члені, але має філіал, представництво або іншу установу в одній з держав-членів, ця сторона вважатиметься такою, що має постійне місце знаходження у цій державі-члені відносно спорів, що стосуються діяльності філіалів, представництв та установ.

3. Цей розділ не поширюється на договори перевезення, крім тих, які включають ціну одночасно за надання послуг з перевезення та надання житла.

Коментар

У коментованій статті йдеться про визначення юрисдикції у справах, що впливають зі споживчих договорів. Так само, як визначення юрисдикції у справах, що впливають із страхових і трудових договорів, метою цього розділу є надання додаткового захисту «слабшій» стороні, якою у даному випадку є споживач. Частина 1 ст. 17 фактично дає визначення терміна «споживач». Це є особа, яка укладає договір з метою, не пов'язаною з торгівлею або її професійною діяльністю. Тобто виходячи з тексту Регламенту, це може бути фізична і юридична особа. Що є трохи ширше, ніж поняття «споживач», яке фігурує у Директивах у сфері захисту прав споживачів (наприклад, Директиві 48/2008/ЄС про споживчий кредит, Директиві 93/13/ЄЕС щодо несправедливих умов у договорах тощо), де споживачами визнають виключно фізичні особи.

У рішенні по справі C-269/95 *Francesco Benincasa v Dentalkit Srl* від 3 липня 1997 р. суд вказав, що позивач, який уклав контракт з метою здійснення професійної діяльності не в даний час, а в майбутньому, не може розглядатися як споживач¹.

В іншій справі C-464/01 *Johann Gruber v Bay Wa AG* від 16 вересня 2004 р. суд вказав, що «на особу, яка укладає контракт на товари, призначені для використання частково для бізнесу та частково за межами своєї професійної діяльності, не поширюються правила цього розділу»².

Частина 1 статті 17 Регламенту фактично стосується різних видів надання споживчого кредиту.

Якщо юридична особа не має місця знаходження на території однієї з держав – членів ЄС, але діє через відокремлений підрозділ, то частина 2 трактує це так, як ніби вона має постійне місцезнаходження на території ЄС.

Частина 3 статті вилучає з-під дії цього Розділу договори перевезення, за винятком туристичних контрактів, в обмін на надання комплексних послуг, що поєднують і перевезення, і надання житла.

¹ C-269/95 *Francesco Benincasa v Dentalkit Srl*. 03.07.1997 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61995CJ0269>.

² C-464/01 *Johann Gruber v Bay Wa AG*. 16.09.2004 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62001CC0464>

Article 18

1. A consumer may bring proceedings against the other party to a contract either in the courts of the Member State in which that party is domiciled or, regardless of the domicile of the other party, in the courts for the place where the consumer is domiciled.

2. Proceedings may be brought against a consumer by the other party to the contract only in the courts of the Member State in which the consumer is domiciled.

3. This Article shall not affect the right to bring a counter-claim in the court in which, in accordance with this Section, the original claim is pending.

Стаття 18

1. Споживач може подати позов проти іншої сторони договору до суду держави-члена, в якій ця сторона має постійне місце знаходження, або, незалежно від місцезнаходження іншої сторони, до суду, де споживач має постійне місце проживання.

2. Проти споживача може бути подано позов іншою стороною договору лише до суду держави-члена, де споживач має постійне місце проживання.

3. Ця стаття не поширюється на право подати зустрічний позов до суду, де відповідно до цього розділу розглядається первісний позов.

Коментар

Правила про визначення юрисдикції в справах, пов'язаних із захистом прав споживачів, покликані захистити споживача як більш «слабку» сторону договору.

Частиною першою споживачу надається право вибору подання позову до суду місця знаходження іншої сторони договору або до суду свого постійного місця проживання.

Виходячи зі змісту частини другої цієї статті, можна говорити про певне обмеження свободи вибору юрисдикції та фактичне закріплення виключної юрисдикції. Оскільки позови, в яких споживач виступає відповідачем, подаються виключно до суду за місцем проживання споживача.

Article 19

The provisions of this Section may be departed from only by an agreement:

(1) which is entered into after the dispute has arisen;
(2) which allows the consumer to bring proceedings in courts other than those indicated in this Section; or

(3) which is entered into by the consumer and the other party to the contract, both of whom are at the time of conclusion of the contract domiciled or habitually resident in the same Member State, and which confers jurisdiction on the courts of that Member State, provided that such an agreement is not contrary to the law of that Member State.

Стаття 19

Відступати від положень цього розділу можна лише за угодою сторін:

(1) укладеною після виникнення спору;
(2) яка дозволяє споживачу звертатися до інших судів, ніж визначено в цьому розділі;

(3) укладеною між споживачем та іншою стороною договору, якщо обидві сторони на момент укладення договору мали постійне місце знаходження або переважно перебували в одній державі-члені, і яка передбачає звернення до судів держави-члена, якщо така угода не суперечить закону цієї держави.

Коментар

У приватному праві існує принцип свободи договору. Тому за наявності у договорі іноземного елемента може бути визначено юрисдикцію у випадку виникнення суперечки. Саме у ст. 19 Регламенту закріплено правило, коли можна відступати від положень, визначених у розділі 4 «Юрисдикція щодо споживчих договорів». Таку угоду можна укласти навіть після виникнення спору.

Оскільки існує концепція «захисту слабшої сторони», Регламентом передбачено можливість укладення відповідної угоди про визначення юрисдикції лише після виникнення спору. Таким чином передбачається, що споживач вже більш свідомо прийматиме рішення щодо цього питання.

SECTION 5
***Jurisdiction over individual contracts
of employment***

РОЗДІЛ 5
***Юрисдикція у сфері індивідуальних
трудових контрактів***

Article 20

1. In matters relating to individual contracts of employment, jurisdiction shall be determined by this Section, without prejudice to Article 6, point 5 of Article 7 and, in the case of proceedings brought against an employer, point 1 of Article 8.

2. Where an employee enters into an individual contract of employment with an employer who is not domiciled in a Member State but has a branch, agency or other establishment in one of the Member States, the employer shall, in disputes arising out of the operations of the branch, agency or establishment, be deemed to be domiciled in that Member State.

Стаття 20

1. У справах, пов'язаних з індивідуальними трудовими угодами, юрисдикція визначається цим розділом, якщо це не суперечить статті 6, пункту 5 статті 7 і, у випадку, якщо позов подано проти роботодавця, пункту 1 статті 8.

2. Коли працівник укладає індивідуальну трудову угоду з роботодавцем, який не має постійного місця знаходження у державі-члені, але має філіал, представництво або іншу установу в одній з держав-членів, роботодавець вважається таким, що має постійне місце знаходження у цій державі-члені стосовно спорів, які виникають у зв'язку з діяльністю філіалу, представництва або установи.

Коментар

Розділ 5 стосується визначення юрисдикції у трудових спорах, а саме, що виникають з індивідуальних трудових контрактів.

Частина 1 вказує, що зазвичай мають застосовуватися норми цього розділу, якщо це не суперечить іншим статтям Регламенту, зокрема коли особа не має постійного місця проживання в одній з держав-членів (ст. 6), є кілька співвідповідачів (п. 5 ст. 7).

Частина 2 регулює питання, якщо роботодавець не має постійного місця знаходження на території однієї з держав-членів, але діє через відокремлений підрозділ. У цьому випадку вважається, що така особа знаходиться в державі-члені. Варто вказати, що ця концепція пронизує усі статті Регламенту щодо визначення юрисдикції.

Article 21

1. An employer domiciled in a Member State may be sued:

(a) in the courts of the Member State in which he is domiciled; or

(b) in another Member State:

(i) in the courts for the place where or from where the employee habitually carries out his work or in the courts for the last place where he did so; or

(ii) if the employee does not or did not habitually carry out his work in any one country, in the courts for the place where the business which engaged the employee is or was situated.

2. An employer not domiciled in a Member State may be sued in a court of a Member State in accordance with point (b) of paragraph 1.

Стаття 21

1. Роботодавець, який має постійне місце знаходження в державі-члені може бути притягнений:

(а) до суду держави-члена, де він має постійне місцезнаходження; або

(b) в іншій державі-члені:

(i) до судів за місцем, де працівник зазвичай виконує свою роботу, або до судів за останнім місцем виконання роботи;

(ii) якщо працівник зазвичай не має або не мав постійного місця виконання роботи, – до судів, де розташовується або розташовувалося основне місце діяльності роботодавця.

2. Роботодавець, який не має постійного місця знаходження у державі-члені, може бути притягнений до суду держави-члена відповідн до підпункту (b) пункту 1.

Коментар

Пункт 1 ст. 21 регулює питання визначення юрисдикції, якщо позов подано до роботодавця, який має постійне місце знаходження в одній з держав-членів. У визначенні постійного місця проживання працівника або місця знаходження роботодавця варто керуватися статтями 62 та 63 цього Регламенту.

Позов до роботодавця може бути подано до суду місця постійного знаходження роботодавця або в іншій державі, або навіть до суду, якщо працівник не мав постійного місця праці, – за основним місцем розташування роботодавця.

Пункт (і) частини 1 вказує на подання позову до суду за місцем, де працівник зазвичай виконує свою роботу. У справі C-29/10 Koelzsch v. Wielkie Księstwo Luksemburga від 15 березня 2011 р. суд вказав, що якщо «працівник здійснює свою діяльність у більше ніж одній договірній державі, для визначенні юрисдикції береться до уваги країна, в якій працівник зазвичай виконує більшу частину своїх зобов'язань щодо свого роботодавця»¹.

Article 22

1. An employer may bring proceedings only in the courts of the Member State in which the employee is domiciled.

2. The provisions of this Section shall not affect the right to bring a counter-claim in the court in which, in accordance with this Section, the original claim is pending.

Стаття 22

1. Роботодавець може подати позов лише до судів держав-членів, де працівник має постійне місце проживання.

2. Положення цього розділу не поширюється на право подати зустрічний позов до суду, де, відповідно до цього розділу, розглядається первісний позов.

Коментар

Стаття регулює випадок визначення юрисдикції, коли позов подається до працівника. У цьому випадку фактично встановлюється виключна юрисдикція. Роботодавець має право подати позов лише до суду держави-члена, де працівник має постійне місце проживання. Щодо постійного місця проживання варто керуватися положеннями ст. 62 цього Регламенту, в якій зазначається: «для того щоб визначити, чи є постійним місцем проживання сторони в державі-члені, чий суди розглядають справу, суд застосовує своє внутрішнє право».

Зрозумілим і логічним є положення частини 2 цієї статті, в якій передбачено, що зустрічний позов подається

¹C-29/10 Koelzsch v. Wielkie Księstwo Luksemburga від 15.03.2011 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62010CJ0029&from=PL>.

до суду, де розглядається первинний позов. Тобто навіть зустрічний позов роботодавця до працівника подається до суду за місцем розгляду первісного позову.

Article 23

The provisions of this Section may be departed from only by an agreement:

- (1) which is entered into after the dispute has arisen; or
- (2) which allows the employee to bring proceedings in courts other than those indicated in this Section.

Стаття 23

Відступати від положень цього розділу можливо тільки за угодою сторін:

- (1) укладеною після виникнення спору;
- (2) яка дозволяє працівнику звертатися до інших судів, ніж визначено в цьому розділі.

Коментар

Положення статті є аналогічними за змістом до статей 15 та 19, коли сторонам спору дозволяється відступати від положень цього розділу. Таке право їм надається на підставі угоди, яку вони уклали раніше або укладуть у майбутньому після виникнення суперечки.

SECTION 6

Exclusive jurisdiction

РОЗДІЛ 6

Виключна юрисдикція

Article 24

The following courts of a Member State shall have exclusive jurisdiction, regardless of the domicile of the parties:

- (1) in proceedings which have as their object rights *in rem* in immovable property or tenancies of immovable property, the courts of the Member State in which the property is situated.

However, in proceedings which have as their object tenancies of immovable property concluded for temporary private use for a maximum period of six consecutive months, the courts of the Member State in which the defendant is domiciled shall also have jurisdiction, provided that the tenant is a natural person and that the landlord and the tenant are domiciled in the same Member State;

(2) in proceedings which have as their object the validity of the constitution, the nullity or the dissolution of companies or other legal persons or associations of natural or legal persons, or the validity of the decisions of their organs, the courts of the Member State in which the company, legal person or association has its seat. In order to determine that seat, the court shall apply its rules of private international law;

(3) in proceedings which have as their object the validity of entries in public registers, the courts of the Member State in which the register is kept;

(4) in proceedings concerned with the registration or validity of patents, trade marks, designs, or other similar rights required to be deposited or registered, irrespective of whether the issue is raised by way of an action or as a defence, the courts of the Member State in which the deposit or registration has been applied for, has taken place or is under the terms of an instrument of the Union or an international convention deemed to have taken place.

Without prejudice to the jurisdiction of the European Patent Office under the Convention on the Grant of European Patents, signed at Munich on 5 October 1973, the courts of each Member State shall have exclusive jurisdiction in proceedings concerned with the registration or validity of any European patent granted for that Member State;

(5) in proceedings concerned with the enforcement of judgments, the courts of the Member State in which the judgment has been or is to be enforced.

Стаття 24

Зазначені нижче суди мають виключну юрисдикцію, незалежно від місця знаходження сторін:

(1) стосовно позовів, предметом яких є речові права на нерухоме майно або володіння нерухомим майном на правах оренди, суди держави-члена, де знаходиться майно.

Проте стосовно позовів, предметом яких є володіння нерухомим майном на правах оренди для тимчасового користування у приватних цілях на термін не більше 6 місяців поспіль, суди держави-члена, в якій відповідач має постійне місце проживання, за умови, що орендар є фізичною особою, а також якщо власник нерухомості та орендар мають постійне місце знаходження в одній державі-члені;

(2) стосовно позовів, предметом яких є правомірність заснування, недійсність чи ліквідація компаній або інших юридичних осіб, або асоціацій фізичних чи юридичних осіб, або чинність рі-

шень їх органів, суди держав-членів, в яких компанія, юридична особа або асоціація розташовані. Для визначення місця розташування суди застосовують норми приватного міжнародного права;

(3) стосовно позовів, предметом яких є дійсність записів до державних реєстрів, суди держави-члена, в якому ведеться цей реєстр;

(4) стосовно позовів, пов'язаних із реєстрацією або дійсністю патентів, товарних знаків, промислових моделей або інших подібних прав, які вимагають видачі патентів або реєстрації, незалежно від того, яка сторона позивається, суди держави-члена, в якій була подана заява про патентування або реєстрацію, або відбувалося чи мала відбуватися видача патенту або реєстрація відповідно до нормативних актів Союзу або положень міжнародної конвенції.

Якщо це не суперечить юрисдикції Європейської патентної організації, утвореної відповідно до Конвенції «Про видачу європейських патентів», підписаної у Мюнхені 5 жовтня 1973 р., суди кожної держави-члена мають виключну юрисдикцію у розгляді справ стосовно дійсності та реєстрації оєвропейських патентів, які видаються у цій державі;

(5) стосовно позовів, пов'язаних з виконанням судових рішень, суди держави-члена, в якій судові рішення було виконано або повинно бути виконано.

Коментар

Розділ 6 та відповідно стаття 24 встановлюють правила виключної юрисдикції. Тобто сторони можуть подати позов виключно до суду, який зазначено у цій статті. Сторонам навіть не надається право укладення угоди про відступ від правил, визначених цією статтею.

Статтею передбачено лише п'ять випадків виключної юрисдикції.

Перший випадок стосується прав на нерухоме майно, в тому числі права володіння майном, що передано в оренду. Окрім випадків, якщо володіння нерухомим майном на правах оренди здійснюється у приватних цілях на строк не більше 6 місяців поспіль. Однак у справі *Richard Gaillard v Alaya Chekili* від 5 квітня 2001 р. суд вказав, що розірвання договору купівлі-продажу нерухомого майна (у цьому випадку йшлося про землю) та відшкодування збитків не підпадає під виключну юрис-

дикцію»¹. Позов подається за місцем знаходження такого нерухомого майна.

Другий випадок стосується оспорування заснування, недійсності або ліквідації будь-якої юридичної особи. Варто враховувати, що за правом окремих держав-членів певні утворення не є юридичними особами, як це передбачено українським законодавством. Тому стаття вказує на компанії, асоціації тощо. Позов відповідно подається за місцем знаходження даної юридичної особи.

Пункт 3 закріплює правило визначення юрисдикції щодо оспорування записів у державних (публічних) реєстрах. Позов подається відповідно до суду, де ведеться такий реєстр.

Пункт 4 пов'язаний з певною частиною справ у сфері інтелектуальної власності, зокрема щодо реєстрації або дійсності патентів, товарних знаків, промислових моделей або інших подібних прав. Компетентними розглядати такий спір є суди, юрисдикція яких поширюється на територію, де здійснювалася реєстрація або видача патенту. Проте у цій категорії справ слід урахувати положення Мюнхенської конвенції «Про видачу європейських патентів» 1973 р.

Останній пункт цієї статті стосується випадків, коли у державі-члені, де має виконуватися рішення, відповідні органи відмовляються його виконувати.

SECTION 7 ***Prorogation of jurisdiction***

РОЗДІЛ 7 ***Угода про юрисдикцію***

Article 25

1. If the parties, regardless of their domicile, have agreed that a court or the courts of a Member State are to have jurisdiction to settle any disputes which have arisen or which may arise in connection with a particular legal relationship, that court or those courts shall have jurisdiction, unless the agreement is null and void

¹ Richard Gaillard v Alaya Chekili 05.04.2001[Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A61999CO0518>.

as to its substantive validity under the law of that Member State. Such jurisdiction shall be exclusive unless the parties have agreed otherwise. The agreement conferring jurisdiction shall be either:

- (a) in writing or evidenced in writing;
- (b) in a form which accords with practices which the parties have established between themselves; or
- (c) in international trade or commerce, in a form which accords with a usage of which the parties are or ought to have been aware and which in such trade or commerce is widely known to, and regularly observed by, parties to contracts of the type involved in the particular trade or commerce concerned.

2. Any communication by electronic means which provides a durable record of the agreement shall be equivalent to 'writing'.

3. The court or courts of a Member State on which a trust instrument has conferred jurisdiction shall have exclusive jurisdiction in any proceedings brought against a settlor, trustee or beneficiary, if relations between those persons or their rights or obligations under the trust are involved.

4. Agreements or provisions of a trust instrument conferring jurisdiction shall have no legal force if they are contrary to Articles 15, 19 or 23, or if the courts whose jurisdiction they purport to exclude have exclusive jurisdiction by virtue of Article 24.

5. An agreement conferring jurisdiction which forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract.

The validity of the agreement conferring jurisdiction cannot be contested solely on the ground that the contract is not valid.

Стаття 25

1. Якщо сторони, незалежно від місцезнаходження, дійшли згоди про те, що суд або суди держави-члена повинні мати юрисдикцію при розгляді спорів, які виникли або можуть виникнути у зв'язку з певними правовідносинами, цей суд або суди мають юрисдикцію, крім випадків, коли угода не має юридичної сили щодо матеріально-правових норм відповідно до законодавства держави-члена. Така юрисдикція є виключною, якщо сторони не домовились про інше. Така угода про юрисдикцію має бути укладена:

- (a) у письмовій формі або засвідчена письмово;
- (b) у формі, яка відповідає практиці взаємовідносин між сторонами; або
- (c) у міжнародній торгівлі або комерції – у формі, яка відповідає звичаю, про який сторони знають або повинні знати, і яка

широко застосовується і регулярно дотримується сторонами у подібних угодах у сфері торгівлі або комерції.

2. Будь-який вид комунікації з використанням електронного зв'язку, який забезпечує надійний запис угоди, прирівнюється до «письмової форми».

3. Суд або суди держави-члена, яким підсудні спори стосовно довірчої власності, мають виключну юрисдикцію щодо будь-яких позовів проти розпорядника майном, довірчого власника або бенефіціара, якщо задіяні відносини між цими особами або їхні права, або зобов'язання щодо трасту.

4. Угоди або положення інститутів довірчої власності (трасові інструменти), які визначають юрисдикцію, не мають юридичної сили, якщо вони суперечать статтям 15, 19 або 23, або якщо суди, в юрисдикції яких вони знаходяться, не мають виключної юрисдикції відповідно до ст. 24.

5. Угода, якою визначена юрисдикція, є частиною контракту і вважається незалежною від інших умов контракту.

Дійсність угоди, яка визначає юрисдикцію, не може бути оспорена одноосібно на підставі недійсності контракту.

Коментар

У низці статей (15, 19 та 23) йдеться про можливість відступу від правил юрисдикції, визначених цим Регламентом на підставі угоди, укладеної сторонами до або після виникнення суперечки. Ця стаття прописує вимоги до такої угоди.

За загальним правилом така угода має бути укладена у письмовій формі або у формі, що зазвичай відповідає практиці взаємовідносин між сторонами. До письмової форми, відповідно до частини 2 цієї статті, прирівнюється укладення угоди за допомогою засобів електронного зв'язку, наприклад СМС, факсу тощо.

У певних випадках угода про зміну юрисдикції може бути укладена в усній формі. У справі C-106/95 *Mainschiffahrts-Genossenschaft eG (MSG) v Les Gravières Rhénanes SARL* від 20 лютого 1997 р. суд вказав, що «договір, укладений в усній формі, є дійсним і вважатиметься юридично правильно укладеним у межах цього Регламенту, якщо одна із сторін договору не реагувала на комерційні листи-підтвердження або неодноразово оплачені рахунки-фактури без заперечень, коли ці документи містили заздалегідь надруковані посилання на суди, які мають відповідні повноваження, за умови, що така поведінка узгоджується

з практикою, що діє у сфері міжнародної торгівлі або комерції»¹.

Частини 3 і 4 стосуються можливості зміни юрисдикції у справах довірчої власності. Виходячи із змісту цих частин, така зміна юрисдикції не допускається у випадках, передбачених ст. 24, яка надає перелік справ, що підпадають під виключну юрисдикцію.

Угода про визначення юрисдикції може бути укладена як окремий документ, а може бути складовою іншого договору між сторонами. Якщо така угода є складовою іншого контракту, то у Регламенті передбачається, що така угода вважається незалежною від інших умов контракту. Тобто якщо інший контракт буде визнано недійсним, то та частина, де визначається юрисдикція, недійсною не вважатиметься.

Article 26

1. Apart from jurisdiction derived from other provisions of this Regulation, a court of a Member State before which a defendant enters an appearance shall have jurisdiction. This rule shall not apply where appearance was entered to contest the jurisdiction, or where another court has exclusive jurisdiction by virtue of Article 24.

2. In matters referred to in Sections 3, 4 or 5 where the policyholder, the insured, a beneficiary of the insurance contract, the injured party, the consumer or the employee is the defendant, the court shall, before assuming jurisdiction under paragraph 1, ensure that the defendant is informed of his right to contest the jurisdiction of the court and of the consequences of entering or not entering an appearance.

Стаття 26

1. Незалежно від юрисдикції, передбаченої іншими положенням цього Регламенту, суд держави-члена, до якого звернувся відповідач, має юрисдикцію. Ця норма не застосовується, якщо відповідач з'явився винятково для оспорування юрисдикції або якщо інший суд має виключну юрисдикцію відповідно до статті 24.

2. У питаннях, зазначених у розділах 3, 4 або 5, коли тримач полісу, застрахований, вигодонабувач договору страхування, постраждала сторона, споживач або найманий працівник є відповідачем, суд до визначення юрисдикції згідно з пунктом 1 має повідомити відповідача про його право оспарювати юрисдикцію суду і наслідки реєстрації звернення або незвернення.

¹ Mainschiffahrts-GenossenschaftG (MSG) v Les Gravières Rhénanes SARL 20.02.1997 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61995CJ0106>.

Коментар

Відповідач може з'явитися:

- 1) для реальної участі в процесі;
- 2) виключно для оспорування юрисдикції.

У першому випадку суд держави-члена, до якого звернувся відповідач, має юрисдикцію для розгляду спору навіть у разі, якщо юрисдикція визначається за правилами інших статей цього Регламенту, крім п'яти випадків виключної юрисдикції іншого суду відповідно до статті 24.

У другому випадку суд держави-члена не має юрисдикції для розгляду спору.

Відповідно до пункту 18 Преамбули цього Регламенту стосовно відносин у сфері страхування, споживання та трудових контрактів, менш захищеній стороні надаються більш вигідні для її інтересів умови юрисдикції, ніж передбачено загальними правилами. Такою стороною є страхувальник, споживач чи найнятий працівник. Тому частиною 2 коментованої статті встановлено, що у спорах:

1) пов'язаних зі страхуванням (розділ 3 цього Регламенту);

2) щодо споживчих договорів (розділ 4 цього Регламенту);

3) у сфері індивідуальних трудових контрактів (розділ 5 цього Регламенту),

суд, до визначення юрисдикції відповідно до частини 1 цієї статті, зобов'язаний повідомити відповідача (страхувальника або вигодонабувача при страхуванні, постраждалу сторону, споживача у споживчих договорах, найманого працівника – у трудових спорах) про його право оспарювати юрисдикцію суду і наслідки звернення або не звернення до суду.

SECTION 8

Examination as to jurisdiction and admissibility

РОЗДІЛ 8

Перевірка юрисдикції та допустимість судового розгляду

Article 27

Where a court of a Member State is seised of a claim which is principally concerned with a matter over which the courts of another

Member State have exclusive jurisdiction by virtue of Article 24, it shall declare of its own motion that it has no jurisdiction.

Стаття 27

Якщо до суду держави-члена подано позов, який тісно пов'язаний зі спором, щодо якого суди іншої держави-члена мають виключну юрисдикцію відповідно до статті 24, цей суд постановляє ухвалу про те, що він не має юрисдикції.

Коментар

Статтею 27 Регламенту закріплено наслідки порушення правил про визначення юрисдикції. В такому випадку суд, до якого надійшов відповідний позов, має постановити ухвалу про те, що дана справа не у його компетенції.

Article 28

1. Where a defendant domiciled in one Member State is sued in a court of another Member State and does not enter an appearance, the court shall declare of its own motion that it has no jurisdiction unless its jurisdiction is derived from the provisions of this Regulation.

2. The court shall stay the proceedings so long as it is not shown that the defendant has been able to receive the document instituting the proceedings or an equivalent document in sufficient time to enable him to arrange for his defence, or that all necessary steps have been taken to this end.

3. Article 19 of Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents) (1) shall apply instead of paragraph 2 of this Article if the document instituting the proceedings or an equivalent document had to be transmitted from one Member State to another pursuant to that Regulation.

4. Where Regulation (EC) No 1393/2007 is not applicable, Article 15 of the Hague Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters shall apply if the document instituting the proceedings or an equivalent document had to be transmitted abroad pursuant to that Convention.

Стаття 28

1. Якщо до відповідача, який має постійне місце проживання у державі-члені, подано позов до суду іншої держави-члена і він не з'явився до суду, суд на власний розсуд проголошує ухвалу

про те, що він не має юрисдикції, крім випадків, коли юрисдикція визначається положеннями цього Регламенту.

2. Суд призупиняє процес до того часу, поки не буде засвідчено, що відповідач мав можливість отримати документ, яким порушено процедуру по справі, або еквівалентний документ, і поки не сплив термін для того, щоби дати йому можливість організувати захист, а також поки всі необхідні заходи не будуть здійснені.

3. Стаття 19 Регламенту (ЄС) № 1393/2007 Європейського парламенту і Ради від 13 листопада 2007 р. про вручення у державах-членах судових і несудових документів у цивільних і комерційних справах (вручення документів) (1) застосовується замість положень пункту 2, якщо документ, яким порушено процедуру по справі, або еквівалентний йому документ, повинен бути переданий з однієї держави-члена до іншої відповідно до цього Регламенту.

4. У випадку якщо Регламент (ЄС) № 1393/2007 не може бути застосований, стаття 15 Гаазької конвенції від 15 листопада 1965 р. про вручення за кордоном судових і позасудових документів у цивільних або комерційних справах застосовується, якщо документ, яким порушено процедуру розгляду справи або еквівалентний йому документ, повинен бути переданий за кордон відповідно до цієї Конвенції.

Коментар

Коли відповідач проживає в одній державі-члені, а є відповідачем в іншій державі-члені і не приходить на засідання, суд має право на свій розсуд винести ухвалу про те, що він не компетентний розглядати спір, якщо інше не передбачено положеннями норм цього Регламенту.

Суд має право у зазначеному вище випадку зупинити процес для того, щоб пересвідчитися, що відповідач мав можливість отримати відповідний документ, яким порушено справу, а також щоб дати відповідачу достатньо часу для організації захисту.

Пункт 3 вказує, чим мають послуговуватися суди у вирішенні питання вручення документів учасникам процесу, зокрема відповідачу, з метою встановлення, чи може даний суд розглядати справу. У цьому пункті міститься відсилочна норма до ст. 19 Регламенту № 1393/2007 Європейського парламенту і Ради від 13 листопада 2007 р. про вручення у державах-членах судових і несудових документів у цивільних і комерційних справах (вручення докумен-

тів). Стаття 19 Регламенту № 1393/2007 стосується неявки відповідача у суд.

Якщо відповідач знаходиться за межами держав-членів, слід застосовувати норми міжнародних документів, зокрема Гаазької конвенції від 15 листопада 1965 р. про вручення за кордоном судових і позасудових документів у цивільних або комерційних справах¹.

У ст. 19 Регламенту № 1393/2007 та ст. 15 Гаазької конвенції закріплено, що «якщо документ про виклик до суду або аналогічний документ підлягав передачі за кордон з метою вручення відповідно до положень цієї Конвенції і якщо відповідач не з'явився, судові рішення не може бути винесено» за певних умов, вказаних у цій статті Регламенту та Конвенції.

SECTION 9

Lis pendens – related actions

РОЗДІЛ 9

Lis pendens – взаємопов'язані позови

Article 29

1. Without prejudice to Article 31(2), where proceedings involving the same cause of action and between the same parties are brought in the courts of different Member States, any court other than the court first seised shall of its own motion stay its proceedings until such time as the jurisdiction of the court first seised is established.

2. In cases referred to in paragraph 1, upon request by a court seised of the dispute, any other court seised shall without delay inform the former court of the date when it was seised in accordance with Article 32.

3. Where the jurisdiction of the court first seised is established, any court other than the court first seised shall decline jurisdiction in favour of that court.

Стаття 29

1. Якщо позови подані до судів різних держав-членів з тих самих підстав і між тими самими сторонами, суд, який розпочав

¹ Гаазька конвенція від 15 листопада 1965 р. про вручення за кордоном судових і позасудових документів у цивільних або комерційних справах [Electronic resource]. – Mode of access : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_890.

провадження другим, призупиняє провадження доти, доки не буде визначена юрисдикція суду, який першим прийняв позов до розгляду, якщо це не суперечить статті 31(2).

2. У випадку, зазначеному в пункті 1, на запит суду, який розпочав провадження у справі, будь-який інший суд, який теж розпочав провадження, повинен негайно повідомити першому суду дату, коли він розпочав провадження відповідно до статті 32.

3. Коли юрисдикція суду, який першим розпочав провадження, визначена, будь-який інший суд відхиляє свою юрисдикцію на користь першого.

Коментар

Стаття 29 закріплює правові наслідки, коли у суди різних держав-членів, які компетентні розглядати справу, одночасно подано тотожні позови (усунути конфлікт юрисдикції) з метою уникнути ситуацій, в якій буде видано суперечливі рішення. У такому випадку суд, який розпочав провадження другим, призупиняє провадження доти, доки не буде визначена юрисдикція суду, який першим прийняв позов до розгляду. Виходячи з положення цієї статті, суд повинен робити запит в інший суд щодо того, чи там уже не розглядається справа. З'ясувавши всі вимоги, встановлені статтями цього Регламенту, суд, до якого мав позов другим, має постановити ухвалу про припинення провадження в порядку, встановленому національним законом.

Article 30

1. Where related actions are pending in the courts of different Member States, any court other than the court first seised may stay its proceedings.

2. Where the action in the court first seised is pending at first instance, any other court may also, on the application of one of the parties, decline jurisdiction if the court first seised has jurisdiction over the actions in question and its law permits the consolidation thereof.

3. For the purposes of this Article, actions are deemed to be related where they are so closely connected that it is expedient to hear and determine them together to avoid the risk of irreconcilable judgments resulting from separate proceedings.

Стаття 30

1. Якщо взаємопов'язані позови подано до судів різних держав-членів, будь-який суд, крім суду, який першим розпочав провадження, може призупинити розгляд справи.

2. Якщо такий позов розглядається у суді першої інстанції, який першим розпочав провадження, будь-який інший суд може на підставі заяви однієї із сторін відхилити юрисдикцію, якщо суд, який першим розпочав провадження, має юрисдикцію для розгляду подібних справ і законодавство дозволяє об'єднувати позови.

3. Для цілей цієї статті позови вважаються взаємопов'язаними, якщо вони настільки тісно поєднані, що заради уникнення ризику винесення суперечливих рішень доцільно їх розглядати і виносити рішення в одному провадженні.

Коментар

У пункті 1 ст. 30 врегульовано правила визначення юрисдикції взаємопов'язаних позовів, поданих до судів різних держав-членів. У пункті 3 дається тлумачення терміна «взаємопов'язані позови». Таке саме тлумачення подано у справі Tatrýcase¹.

Article 31

1. Where actions come within the exclusive jurisdiction of several courts, any court other than the court first seised shall decline jurisdiction in favour of that court.

2. Without prejudice to Article 26, where a court of a Member State on which an agreement as referred to in Article 25 confers exclusive jurisdiction is seised, any court of another Member State shall stay the proceedings until such time as the court seised on the basis of the agreement declares that it has no jurisdiction under the agreement.

3. Where the court designated in the agreement has established jurisdiction in accordance with the agreement, any court of another Member State shall decline jurisdiction in favour of that court.

4. Paragraphs 2 and 3 shall not apply to matters referred to in Sections 3, 4 or 5 where the policyholder, the insured, a beneficiary of the insurance contract, the injured party, the consumer or the employee is the claimant and the agreement is not valid under a provision contained within those Sections.

Стаття 31

1. Якщо кілька судів мають виключну юрисдикцію, будь-який інший суд, крім суду, який першим розпочав провадження по справі, має відхилити свою юрисдикцію на користь першого.

¹ Tatrýcase 06.12.1994 [Electronic resource]. – Mode of access :<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61992CJ0406>

2. Якщо суд держави-члена розпочав провадження на підставі, покладеної на нього угодою, як передбачено статтею 25, виключної юрисдикції, будь-який суд іншої держави-члена має призупинити провадження до того часу, поки суд, який розпочав провадження на підставі угоди, проголосить, що він не має юрисдикції на підставі угоди.

3. Якщо зазначений в угоді суд визнав юрисдикцію згідно з угодою, будь-який інший суд держави-члена має відхилити юрисдикцію на користь цього суду.

4. Пункти 2 і 3 не застосовуються до справ, зазначених у розділах 3, 4 або 5, де тримач полісу, застрахований, бенефіціар угоди про страхування, постраждала сторона, споживач або найманий працівник є позивачами і угода не є чинною відповідно до положень, які містяться у цих розділах.

Коментар

Пункт 1 врегульовує питання уникнення «конфлікту компетенції» між судами, які мають виключні юрисдикції. Це може статися, наприклад, якщо нерухоме майно знаходиться на території двох або більше держав-членів. У такому випадку закріплюється єдиний підхід, що застосовується в Регламенті, – компетентним є той суд, який першим розпочав розгляд справи.

Якщо сторони уклали угоду про визначення юрисдикції відповідно до ст. 25 цього Регламенту, то будь-який суд іншої держави-члена має зупинити провадження до з'ясування питання, чи суд, який розпочав провадження на підставі угоди, є компетентним розглядати справу. Коли це питання буде з'ясовано, один із судів має відхилити юрисдикцію на користь компетентного суду.

Суд не зупиняє провадження, незважаючи на наявність договірної юрисдикції, у справах у сфері страхування, споживчих договорів і трудових контрактів, але за умови, що тримач полісу, застрахований, бенефіціар угоди про страхування, постраждала сторона, споживач або найманий працівник є позивачами і угода не є чинною відповідно до положень, які містяться у розділах 3, 4 або 5 цього Регламенту.

Article 32

1. For the purposes of this Section, a court shall be deemed to be seised:

(a) at the time when the document instituting the proceedings or an equivalent document is lodged with the court, provided that the

claimant has not subsequently failed to take the steps he was required to take to have service effected on the defendant; or

(b) if the document has to be served before being lodged with the court, at the time when it is received by the authority responsible for service, provided that the claimant has not subsequently failed to take the steps he was required to take to have the document lodged with the court.

The authority responsible for service referred to in point (b) shall be the first authority receiving the documents to be served.

2. The court, or the authority responsible for service, referred to in paragraph 1, shall note, respectively, the date of the lodging of the document instituting the proceedings or the equivalent document, or the date of receipt of the documents to be served.

Стаття 32

1. Для цілей цього розділу суд вважається таким, що розпочав провадження у справі:

(а) у момент, коли документ, яким було відкрите провадження у справі, або еквівалентний йому документ, зареєстровано у суді за умови, що позивач вжив усіх подальших необхідних заходів з вручення документів відповідачу; або

(б) якщо документ має бути відправлений відповідачу до реєстрації у суді – в момент отримання документа органом, який відповідає за доставку, за умови, що позивач вжив усіх подальших необхідних заходів для реєстрації документа у суді.

Орган, відповідальний за доставку, передбачений пунктом (б), вважається першим органом, який отримав документ для вручення.

2. Суд або орган, відповідальний за вручення, згідно з пунктом 1, повинен належним чином зазначити дату реєстрації документа, що розпочинає провадження, або еквівалентного документа, або дату квитанції про відправлення документа, який має бути доставлений.

Коментар

Ця стаття дає тлумачення терміна «суд, який першим розпочав провадження по справі» з метою з'ясувати, чи саме даний суд є компетентним розглядати справу. Ключовим є «момент подання» відповідного документа, насамперед позову, в суд.

Article 33

1. Where jurisdiction is based on Article 4 or on Articles 7, 8 or 9 and proceedings are pending before a court of a third State at the time when a court in a Member State is seised of an action involving the same cause of action and between the same parties as the proceedings in the court of the third State, the court of the Member State may stay the proceedings if:

(a) it is expected that the court of the third State will give a judgment capable of recognition and, where applicable, of enforcement in that Member State; and

(b) the court of the Member State is satisfied that a stay is necessary for the proper administration of justice.

2. The court of the Member State may continue the proceedings at any time if:

(a) the proceedings in the court of the third State are themselves stayed or discontinued;

(b) it appears to the court of the Member State that the proceedings in the court of the third State are unlikely to be concluded within a reasonable time; or

(c) the continuation of the proceedings is required for the proper administration of justice.

3. The court of the Member State shall dismiss the proceedings if the proceedings in the court of the third State are concluded and have resulted in a judgment capable of recognition and, where applicable, of enforcement in that Member State.

4. The court of the Member State shall apply this Article on the application of one of the parties or, where possible under national law, of its own motion.

Стаття 33

1. Якщо юрисдикція ґрунтується на статті 4 або 7, 8 або 9 і провадження розпочалося раніше у суді третьої держави на момент, коли суд держави-члена розпочав розгляд позову, який має ті самі підстави й у якому задіяні ті самі сторони, що й у суді третьої держави, суд держави-члена може призупинити провадження в разі, якщо:

(a) очікується, що суд третьої держави ухвалить рішення, прийнятне для визнання і, за потреби, може бути виконано в державі-члені; і

(b) суд держави-члена переконаний, що призупинення є необхідним заради належного здійснення правосуддя.

2. Суд держави-члена може поновити розгляд у будь-який час у разі, якщо:

(а) провадження у суді третьої держави призупинено або припинено;

(б) суд держави-члена визнає, що провадження у суді третьої держави вірогідно не буде завершено у розумні строки; або

(с) поновлення провадження потрібне для належного здійснення правосуддя.

3. Суд держави-члена має припинити провадження, якщо провадження в суді третьої держави завершено і ухвалено рішення, яке можна визнати і, за потреби, виконати в державі-члені.

4. Суд держави-члена застосовує цю статтю в разі заяви однієї зі сторін або, де можливо, відповідно до національного законодавства на власний розсуд.

Коментар

Положення цієї статті стосуються випадків, коли одночасно справа відноситься до компетенції суду держави-члена та третьої держави. При цьому важливими є такі обставини:

1) провадження розпочалося раніше у суді третьої держави, ніж у суді держави-члена;

2) позов, який має ті самі підстави й у якому задіяно ті самі сторони, що й у суді третьої держави.

Article 34

1. Where jurisdiction is based on Article 4 or on Articles 7, 8 or 9 and an action is pending before a court of a third State at the time when a court in a Member State is seised of an action which is related to the action in the court of the third State, the court of the Member State may stay the proceedings if:

(a) it is expedient to hear and determine the related actions together to avoid the risk of irreconcilable judgments resulting from separate proceedings;

(b) it is expected that the court of the third State will give a judgment capable of recognition and, where applicable, of enforcement in that Member State; and

(c) the court of the Member State is satisfied that a stay is necessary for the proper administration of justice.

2. The court of the Member State may continue the proceedings at any time if:

(a) it appears to the court of the Member State that there is no longer a risk of irreconcilable judgments;

(b) the proceedings in the court of the third State are themselves stayed or discontinued;

(c) it appears to the court of the Member State that the proceedings in the court of the third State are unlikely to be concluded within a reasonable time; or

(d) the continuation of the proceedings is required for the proper administration of justice.

3. The court of the Member State may dismiss the proceedings if the proceedings in the court of the third State are concluded and have resulted in a judgment capable of recognition and, where applicable, of enforcement in that Member State.

4. The court of the Member State shall apply this Article on the application of one of the parties or, where possible under national law, of its own motion.

Стаття 34

1. Якщо юрисдикція ґрунтується на статті 4 або 7, 8 або 9 і провадження розпочалося раніше у суді іншої держави на момент, коли суд держави-члена розпочав розгляд позову, який взаємопов'язаний із позовом, що розглядається у третій державі, суд держави-члена може призупинити провадження в разі, якщо:

(a) доцільно розглянути і ухвалити рішення по взаємопов'язаних справах в одному провадженні заради уникнення ризику ухвалення суперечливих рішень;

(b) очкується, що суд третьої держави ухвалить рішення, прийнятне для визнання і, за потреби, може бути виконане в державі-члені; і

(c) суд держави-члена переконаний, що призупинення є необхідним заради належного здійснення правосуддя.

2. Суд держави-члена може поновити провадження у будь-який час у разі, якщо:

(a) суд держави-члена визнає, ще більше немає ризику ухвалення суперечливих рішень;

(b) провадження в суді третьої держави призупинено або припинено;

(c) суд держави-члена визнає, що провадження у суді третьої держави вірогідно не буде завершено у розумні строки; або

(d) поновлення провадження потрібне для належного здійснення правосуддя.

3. Суд держави-члена може припинити провадження, якщо провадження в суді третьої держави завершено і ухвалене рішення, яке можна визнати і, за потреби, виконати у державі-члені.

4. Суд держави-члена застосовує цю статтю в разі заяви однієї сторони або, де можливо, відповідно до національного законодавства на власний розсуд.

Коментар

Аналогічно до ст. 30 цього Регламенту коментована стаття встановлює правила визначення юрисдикції взаємопов'язаних позовів, що подані до суду держави-члена та третьої держави. В такому випадку, враховуючи вказані у статті виключні умови, суд держави-члена має право: а) зупинити провадження; або б) поновити провадження; або в) припинити (закрити) провадження.

Суд держави-члена застосовує цю статтю:

- 1) у будь-якому випадку в разі заяви однієї сторони;
- 2) на власний розсуд, якщо така можливість передбачена національним законодавством.

SECTION 10

Provisional, including protective, measures

РОЗДІЛ 10

Попередні, включно з охоронними, заходи

Article 35

Application may be made to the courts of a Member State for such provisional, including protective, measures as may be available under the law of that Member State, even if the courts of another Member State have jurisdiction as to the substance of the matter.

Стаття 35

Клопотання може бути подано до судів держави-члена з метою застосування попередніх заходів, включно з охоронними, які передбачені законодавством держави-члена, навіть якщо суди іншої держави-члена мають юрисдикцію стосовно суті справи.

Коментар

Особа, право якої порушено, має право подати до суду держави-члена клопотання про застосування заходів попереднього характеру, які передбачені національним законодавством цієї держави-члена, до суду якої подано клопотання. Причому таке клопотання можна подати окремо від позову, навіть якщо суд іншої держави-члена має компетенцію розглядати справу по суті.

Регламент не дає тлумачення «попередні заходи». У справі Reichert II від 26 березня 1992 р. суд вказав, що «вираз «попередні, включаючи захисні, заходи» треба розуміти як заходи, спрямовані на збереження фактичної або правової ситуації в цілях захисту прав, визнання яких запитується в іншому місці від суду, що має юрисдикцію щодо суті справи» (пункт 34)¹.

Отже, це можуть бути, наприклад, забезпечення доказів, отримання додаткової інформації тощо.

CHAPTER III RECOGNITION AND ENFORCEMENT

ГЛАВА III ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ

SECTION 1 Recognition

РОЗДІЛ 1 Визнання

Article 36

1. A judgment given in a Member State shall be recognised in the other Member States without any special procedure being required.

2. Any interested party may, in accordance with the procedure provided for in Subsection 2 of Section 3, apply for a decision that there are no grounds for refusal of recognition as referred to in Article 45.

¹ C-261/90 Reichert II, 26.03.1992 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61990CJ0261>.